LETO VII. / ŠTEV. 41 KRANJ, 9. OKTOBRA 1954

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEK. RAČ. PRI NB KRANJ-OKOLICA ŠTEV. 624-»T«-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 10 DIN

Tržaško vprašanje - rešeno

Pretekli torek opoldne so v Londonu podpisali dokumente o soglasni ureditvi vprašanja - Nova razmejitev in pravice narodnih manjšin v obeh državah

Vsa leta po vojni je tržaško vprašanje nujno terjalo rešitve. STT kot umetna tvorba ni imel vseh pogojev za svoj razvoj ter je zaradi tega bila rešitev toliko bolj nujna. Pogajanja so trajala več mesecev, v torek pa so le dosegli sporazum, ki sta ga podpisala v imenu jugoslovanske vlade veleposlanik dr. Vladimir Velebit, v imenu italijanske vlade pa veleposlanik Manilio Brosio.

Najprej so zastopniki držav, ki imajo svoje čete na Svobodnem tržaškem ozemlju, Velika Britanija, ZDA in Jugoslavija ter zastopnik Italije, ki bo prevzela upravo nad delom STT, podpisali Spomenico o sporazumu. V tej Spomenici so navedena načela ureditve tržaškega vprašanja. Akt o sporazumu so podpisali po abecednem redu držav po angleškem pravopisu. Najprej je Spomenico parafiral predstavnik Italije, veleposlanik Manilio Brosio, za njim predstavnik Velike Britanije, pomočnik stalnega podtajnika v Foreign Officeu g. Geoffrey Harrison, nato predstavnik ZDA g. Llewellyn Thompson in v imenu FLRJ veleposlanik dr. Vladimir Velebit. Takoj za parafiranjem Spomenice pa sta zastopnika Jugoslavije in Italije podpisala še dokument o pravicah narodnih manjšin na STT, ki se imenuje »Posebni status«.

Zastopnika Italije in Jugoslavije sta prav tako zamenjala pismi svojih vlad o svobodni luki v Trstu. Nadalje sta oba veleposlanika zamenjala še dve pismi svojih vlad. Italijanska vlada se v enem zavezuje, da bo dala jugoslovanski manjšini v Trstu dve poslopji v predmestjih za kulturne domove, prav tako pa bo poskrbela za sredstva za zgraditev novega doma v središču mesta. Jugoslovanska vlada pa v svojem pismu odgovarja, da bo proučila zahtevo italijanske narodne manjšine po otvoritvi kulturnih domov.

V drugem pismu italijanska vlada prosi, da se odobri ustanovitev konzularnega predstavništva v Kopru in istočasno dovoljuje, da se sedanja jugoslovanska trgovinska delegacija preosnuje v konzulat. Jugoslovanska vlada v svojem pismu odgovarja, da privoli v ustanovitev urada v Kopru in izjavlja, da bo za šefa jugoslovanskega konzulata v Trstu imenovala generalnega konzula.

Poročilo o podpisu Spomenice so po sporazumu takoj objavili v angleškem zunanjem ministrstvu, samo besedilo Spomenice pa so objavili nekoliko pozneje.

Predstavniki vseh pri podpisu sodelujočih držav so po podpisu Spomenice poslali Varnostnemu svetu OZN posebno pismo, v katerem ga obveščajo, da je prišlo do sporazumne rešitve tržaškega vprašanja. V tem pismu je med drugim rečeno, da vlade podpisnice izražajo globoko zadovoljstvo, da je bil sporazum o tem težavnem vprašanju dosežen v duhu Ustanovne listine Združenih narodov. Vlade podpisnice so prepričane, da bo ves miroljubni svet pozdravil ta korak.

Kmalu po objavi sporazuma je poveljnik okupacijskih čet v Trstu, general Winterton izjavil, da se bodo čete pod njegovim poveljstvom takoj začele umikati iz Trsta. To je uradno objavila tudi angloameriška vojaška uprava. Ni še znano, kam bodo čete odšle, bo pa pozneje sporočeno.

Komandant vojaške uprave JLA jugoslovanske cone STT polkovnik Miloš Stamatović je že imenoval komisijo jugoslovanske vojaške uprave, ki bo sodelovala pri spremembi demarkacijske črte. Komisijo vodi polkovnik Alojz Grčar. Na sesedežu VUJNA je bil takoj za tem sestanek jugoslovanske in zavezniške komisije, ki sta razpravljali o spremembi demarkacijske črte. Pripravljalni sestanek je trajal eno uro, komisija pa se je v sredo ponovno sestala.

Sporazum

V sredo, 5. oktobra so parafirali v Londonu »Spomenico o soglasju med vladami Italije, Združene kraljevine, Združenih držav in Jugoslavije o Svobodnem tržaškem ozemlju«. S tem je rešeno zelo zamotano evropsko vprašanje, ki je že 9 let kalilo odnose med Jugoslavijo in Italijo.

V sporazumu je določeno, da za 11,5 km² povečana cona B pripade Jugoslaviji, cona A pa Italiji. Sporazum nalaga italijanski vladi tudi obveznost, da vzdržuje v Trstu svobodno luko v skladu z določbami mirovne pogodbe. Razen tega je v posebnem statutu določeno, da narodne manjšine uživajo iste pravice kot ostalo prebivalstvo. Statut jamči našim rojakom v coni A ohranitev etničnega značaja, neoviran kulturni razvoj, pravico do šolstva v materinem jeziku v vseh šolah in otroških vrtcih in obvezo Italije, da nadoknadi našemu prebivalstvu gmotno škodo, ki jo je utrpelo za časa fašizma.

Jugoslavija je s podpisom sporazuma znova pokazala vso kostruktivnost in miroljubnost svoje zunanje politike, saj je za ceno velike žrtve pripomogla h konsolidiranju odnosov v tem delu sveta. Z določbami sporazuma seveda jugoslovanski narodi ne morejo biti navdušeni, saj bodo mnogi bratje na širokem pasu do Soče in Timava še naprej ostali izven meja svoje domovine. Ta sporazum sprejemajo naši ljudje kot edino možen izhod iz sedanjega položaja, z zavestjo, da so s to žrtvijo prispevali k utrditvi miru.

Hkrati pa je podpis sporazuma nedvomno zmaga jugoslovanske zunanje politike, saj smo kljub težki borbi in močnemu pritisku dokazali, da nismo pripravljeni nikdar kloniti pred politiko gotovih dejstev, kakršno so nam hoteli vsiliti s tripartitno deklaracijo in 8. oktobrskim sklepom.

Trst naj predstavlja v današnjem trenutku most za spravo med dvema sosednjima državama, nikakor pa ne prvo etapo v uresničevanju kakršnihkoli rimskih ekspanzionističnih načrtov. Mi smo dokazali, da za ceno velikih žrtev želimo mirno sodelovanje, sedaj je odvisno od politike italijanskih vladajočih krogov, kako se bodo uredili odnosi med našima državama.

Plenum okrajnega odbora ZB NOV Kranj

V pripravah na III. kongres ZB

Skrb za vojne sirote - Pionirske kolonije - Postavljanje spomenikov in spominskih plošč padlim borcem

Nekateri občinski odbori ZB še do danes niso pričeli z delom, kar nam najbolje kaže primer občin Besnica, Žiri, Mavčiče, Žabnica itd., ki niso niti delegatov poslali na okrajni plenum. Ne moremo se znebiti vtisa, da je prav takšno tudi njihovo delo na svojem območju.

V okraju je okoli 1000 vojnih sirot, za katere see pa občinski odbori ZB kaj malo menijo ali pa sploh nič. Niti tega ne vedo, koliko jih je v posamezni občini. Okrajni odbor ZB je tudi letos omogočil vojnim sirotam, da preživijo nekaj tednov na morju. Letos je bilo v kolonijah 600 otrok, ki so se naužili sonca in vode. Najboljša je bila prav gotovo tržiška kolonija, ki je imela tudi dobro vodstvo. Slabše se je odrezala kolonija v Šmihelu, ker je vodstvo kolonije ali točneje njen vodja preveč skrbel za sebe.

Tudi štipendijam posveča OO ZB veliko pozornost, saj prejema denarno podporo že 230 otrok. To število pa je še vedno premajhno. Krivda za to leži na občinskih odborih, ki imajo premalo zanimanja za te otroke in okrajnemu odboru ne pošiljajo podatkov, kljub temu, da jih je na to opozoril in da ima za štipendije poseben fond, ki še ni izčrpan. Povprečna štipendija znaša 2.700 dinarjev, vendar se bo OO potrudil, da jo bo povečal na 3.500 dinarjev. Med štipendisti je vse premalo otrok iz hribovskih predelov okraja, ki pa so v vojni pravzaprav največ doprinesli NOB in tudi največ trpeli.

Zaradi tega bodo morale organizacije Zveze borcev posvetiti temu vprašanju veliko večjo pozornost kot doslej. Prav tako bodo morale te organizacije registrirati vse kraje, kjer so bil borbe in so pokopani padli borci. Že obstoječi spomeniki na podeželju so zelo zapuščeni ali celo razbiti, kar se je pripetilo v Trbojah. Zveza borcev bo morala poskrbeti, da se to v bodoče ne bo več zgodilo.

Posebno poglavje o delu ZB je izdajanje potrdil ljudem, ki so sodelovali v NOB. Izredno veliko je bilo primerov, da so posamezni občinski odbori izdajali potrdila ljudem, ki niso imeli nič skupnega z osvobodilnim bojem, pač pa so bili nasprotno celo v sovražnih formacijah. Tudi bivšim domobrancem izdajajo občinski odbori potrdila o sodelovanju. Takih primerov, kot smo dejali, je bilo več in organizacije ZB bodo morale ob takih slučajih zavzeti določeno stališče.

O vseh teh problemih in delu svoje organizacije so se po izčrpnem poročilu preds. Okrajnega odbora ZB Kranj tovariša **Franca Koželja** pomenili delegati na plenumu Zveze borcev,

Zaključek seminarja

S plenumom Okrajnega komiteja LMS, ki je bil v sredo v Kranju, je bil hkrati zaključen enotedenski seminar za vodilne tovariše mladinskih organizacij kranjskega okraja. Na plenumu so razpravljali o zaključkih seminarja in o bodočih nalogah mladinskih organizacij. Na seminarju, ki ga je obiskovalo 22 mladincev in mladink, pa so poleg organizacijskih stvari razpravljali tudi o psihologiji mladega človeka, o delavskem in družbenem samoupravljanju, o vlogi sindikata, razvoju komun itd. Udeleženci seminarja so večkrat obiskali tudi razne tovarne, da so si pobliže ogledali potek proizvodnje. Preteklo nedeljo pa jih je obiskal tudi sekretar CK LMS tov. Franček Mirtič in jim ob tej priložnosti predaval o organizacijskih vprašanjih Ljudske mladine Mladinci pa so se udeležili tudi zadnjega plenuma Okrajnega odbora SZDL, na katerem so razpravljali o ustanavljanju komun na Gorenjskem.

Mladina ni slaba,

le dovzetna je za vse, kar ji nudimo

V počastitev »Tedna otroka« je bil v torek pop. v Kranju razširjeni plenum Socialistične zveze mesta Kranja, ki ga je vodil predsednik mestnega odbora SZDL tovariš **Ivo Svetina.** Dnevni red je zajemal samo temo »mladina«.

Tov. Balderman je v svojem referatu povedal nekaj splošnih ugotovitev o življenju kranjske mladine ter se dotaknil mnogih perečih vprašanj naše mlade generacije, ki zahtevajo nujne rešitve.

V Kranju je 5000 mladine, od katere je 4300 vključene v mladinsko organizacijo, vendar ta ne obstoji v vseh mestnih četrtih, pa tudi prostorov, kjer bi se shajala, nima dovolj. To ji bo treba v najkrajšem času nuditi, morda z gradnjo novega mladinskega doma. Posebno skrb moramo posvetiti 3000 mladim delavcem in delavkam, njihovi kulturni, strokovni in politični vzgoji, in kar je predvsem važno, mladim delavcem je treba izboljšati življenjske pogoje. Z ustanovitvijo cenene menze bi k temu veliko pripomogli, saj niso redki mladinci, ki samo enkrat dnevno pošteno jedo.

Na splošno se opaža, da niti organizacija ZK niti SZ doslej nista nudili mladini zadostne pomoči. Celo večina članov mladinskega komiteja v Kranju se ni zanimala za delo mladine.

Pereče je tudi vprašanje brezposelne mladine, katere prav tako ne smemo prepustiti same sebi. Treba jo je vključiti v razne tečaje ali jo kako drugače koristno zaposliti. Ob povečani skrbi mladine ne bo težko odvrniti od alkoholizma, pohajkovanja in drugih slabih vplivov. O borbi proti alkoholizmu je bilo že veliko napisanega in zadnji čas bi že bil, da bi tudi kranjski gostinski lokali pričeli točiti kvalitetne brezalkoholne pijače. Množične organizacije bi nadalje morale imeti več stikov s starši in pravilno usmerjati njihovo vzgojo.

Okoli teh in številnih drugih problemov je potekala razprava na plenumu. Ob koncu je bila izvoljena posebna komisija, ki bo vse še enkrat temeljito proučila ter izdelala konkretne predloge in zaključke.

Odkritje „Slovenske peči" v Kropi

V stari železarski Kropi so v nedeljo, 3. oktobra, predali javnosti »slovensko peč«, davno pričo dela kroparskih kovačev, ki so že v začetku 15. stoletja v njej talili rudo iz osrčja Jelovice.

Staro železarsko naselje Kropa

Svečane otvoritve se je udeležilo precej gostov, zlasti zgodovinarjev, med njimi rektor Univerze v Ljubljani dr. Franc Zwitter, zastopnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. Ivan Grafenauer, zastopnik Sveta za prosveto in kulturo Helena Menaš, ravnatelj Tehniškga muzeja v Ljubljani prof. Franjo Baš, nadalje zastopniki mariborskega, belokranjskega in radovljiškega muzeja ter številni drugi znanstveni in kulturni delavci kakor tudi predstavniki oblasti.

O zgodovini železarstva v Kropi je spregovoril ing. Rekar, prof. na Tehniški visoki šoli v Ljubljani. Poudaril je, da je najdba slovenske peči važen dokument ne samo za Kropo, temveč tudi za celotno zgodovino železarske proizvodnje v Evropi, ki je s to najdbo dobila realen dokument iz prve polovice 15. stoletja. Ta peč spada v dobo pred letom 1442, ker se od tega časa dalje v pisanih listinah omenjajo v Spodnji in Zgornji Kropi že modernejše peči za taljenje železne rude. K sreči so jo v teku stoletij zasuli zemeljski plazovi in se je tako ohranila do današnje dobe.

Njen pomen je za Kropo izredno velik, saj dokazuje močno železarsko tradicijo kraja. Ko je ing. Rekar predal ključe v varstvo predsedniku ObLO Kropa tov. Žmitku, je dejal, naj bo ta spomenik preteklosti vzpodbuda bodočim kroparskim rodovom, da se prastara železarska dejavnost obdrži.

Gostje so si ogledali tudi ostale krajevne znamenitosti. S preteklim kovaštvom so se seznanili v Kovaškem muzeju, ki ga poleg slovenske peči dopolnjuje še »vigenc vice« (kovačnica), ki se je do danes edini ohranil in je v nedeljo ponovno zaživel v svojem elementu. Pesem kladiv se je zopet razlegala v njem, ko so Kroparji in Kroparice kovali najrazličnejše žeblje in jih poklanjali gostom v spomin na obisk v stari Kropi. Popoldne so gostje obiskali tudi znano partizansko vasico Jamnik.

J. O

Dokončno sprejeti količniki za stanovanjsko najemnino

Nove najemnine bodo veljale od 1. oktobra

Pretekli teden so se sestali ljudski odborniki LOMO Kranj na redni seji, kjer so razpravljali o poročilu predsednika LOMO Kranj tov. **Vinka Hafnerja** o kranjski komuni, ki ga bo podal še ta mesec na Stalni konferenci mest v Skopju. Po krajši razčlenitvi poročila, ki ga je podal tov. Hafner, so odborniki poročilo odobrili in sprejeli. Poročilo je bilo odposlano na sekretariat Stalne konference mest. V nadaljevanju seje so odborniki sprejeli popravek o povišanju stanovanjskih najemnin za mesto Kranj. Za prvi okoliš je bil določen koeficient 0,30, za drugi okoliš 0,28 in za tretji pa 0,25. To so dokončni količniki, na podlagi katerih se bo izračunala nova stanovanjska najemnina, ki se bo pričela plačevati s 1. oktobrom 1954. Zaradi tega se bodo akontacije, ki so jih državljani plačevali od 1. avgusta dalje, vračunavale v najemnino od oktobra dalje.

Na seji je ljudski odbor sprejel še vrsto odlokov, največ razprave pa je povzročil odlok, da se hotelu Evropi zaradi objektivnih težav črta 5-odstotni občinski prometni davek za leto 1954. Odborniki so upravičeno kritizirali poslovanje hotela, zlasti v zvezi z zadnjim obiskom predsednika republike Josipa Broza Tita v Kranju. Tudi pijančevanje v poznih nočnih urah ni najboljše spričevalo za hotel, posebno pa za kavarno. Vodstvo hotela bo moralo posvetiti temu vprašanju vso pozornost. Ljudski odbor pa bo na enem svojih naslednjih zasedanj vprašanje hotela Evrope ponovno postavil na dnevni red.

Iz vsebine

DA BODO ČISTI RAČUNI

*

Tržič in njegova industrija

*

S KAKŠNIMI TEŽAVAMI SE BORI »ISKRA«

*

Kaj bo z ekonomsko srednjo šolo v Kranju

*

KOMEDIJA O POHLEPU

*

Okrajna razstava živine v Naklem

*

ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT

*

TEDEN DNI PO SVETU

SPREMEMBE V ANGLEŠKI VLADI?

Iz poučenih krogov poročajo, da pripravlja premier angleške vlade Winston Churchill veliko spremembo svoje vlade. Pri tem omenjajo tudi umik Edena iz angleškega zunanjega ministrstva. Prav tako v teh krogih poudarjajo, da se misli Churchill dokončno umakniti iz političnega življenja. To bo storil verjetno med zaključkom kongresa konservativne stranke, ki bo 9. oktobra, in naslednjim zasedanjem angleškega parlamenta 19. oktobra.

VOHUNSKA AFERA V FRANCIJI

Francoska policija je pretekli teden pričela mrzlično iskati izginulega André Baranesa, ki naj bi bil glavna priča v aferi Dides. Trdijo, da je novinar Baranes bil komunistični agent, ki je »prevaril« inšpektorja Didesa, katerega so suspendirali, ko so v njegovi aktovki našli strogo zaupne tajne dokumente nacionalnega sveta za obrambo.

NEUSPELI ATENTAT

Italijanska policija je v nekem zavoju, ki je bil naslovljen na italijanskega ministrskega predsednika Scelbo našla eksploziv, ki naj bi pri odpiranju zavoja eksplodiral. Eksplozija bi lahko Scelbo oslepila, nikakor pa ne ubila, ker je bilo za to premalo eksploziva.

MOLOTOV V NEMČIJI

Sovjetski zunanji minister Vjačeslav Molotov je prispel v torek zvečer z letalom v vzhodni Berlin, kjer bo prisostvoval proslavi pete obletnice vzhodnonemške republike. Na letališču je izjavil, da bo sovjetska vlada še nadalje podpirala — »borbo nemškega naroda za enotnost in mir«. Prav tako so v Berlin prispele vladne delegacije dežel vzhodnega bloka.

PRIPRAVE ZA INVAZIJO?

Iz kuomintanških krogov se je izvedelo, da so kitajske obalne baterije zadnje dni povečale obstreljevanje otokov v skupini Kvemoja. Prav tako so kitajski komandosi povečali napade na Kvemoj. Tudi so opazili večje koncentracije kitajskih sil, iz česar sklepajo, da je dana možnost za invazijo na otoka Kvemoj in Tašen, ki sta kuomintanški oporišči.

Da bodo čisti računi

Dnevni red: Protest proti članku v „Glasu Gorejnske"

V začetku junija je naš list objavil pod naslovom »Slučajno« članek, ki govori o spominski plošči, ki so jo odkrili gasilci iz Smlednika med NOB padlim in umrlim zaslužnim gasilcem. Med imena, vklesana na ploščo, pa so prišla tudi imena ljudi, ki niso imeli z NOB prav nič skupnega, nasprotno med njimi je tudi Jože Burgar, ki je bil med okupacijo zaradi izdajstva in kolaboracije obsojen na smrt ter že med vojno justificiran. Vendar ta ni edini, ki je vklesan med zaslužne gasilce. Drugi je baron Henrik Lazarini, nemški državljan in vaški mogotec, ki je bil zaradi tesnega sodelovanja z okupatorjem pregnan po osvoboditvi v zamejstvo, kjer je leta 1950 umrl. Anton Grajzar in Janez Gantar pa sta nekje na bojiščih Evrope padla kot pripadnika nemške Wehrmacht. Torej štirje ljudje, ki nimajo prav nobene pravice, da se vkleše njih imena med zaslužne, najmanj pa na isto ploščo z imeni padlih partizanov! Nihče se namreč še ni vprašal ali je morda na plošči tudi ime kakšnega partizana, ki je padel zaradi Burgerjevega izdajstva?!

V avgustu je gasilsko društvo v Smledniku sklicalo demonstrativni sestanek članstva, kjer naj bi obsodili članek v našem listu, ki po njihovem mnenju sramoti gasilce v Smledniku. Sestanka so se udeležili tudi zastopniki Okrajne gasilske zveze iz Kranja.

Na tem sestanku je šele prišlo do izraza sovraštvo do naše družbene stvarnosti. Potek sestanka je pokazal, kakšni so v Smledniku ljudje, ki dajejo »ton« gasilskemu društvu in kdo se poteguje za umrle »zaslužne« gasilce. Od 42 članov društva, se je sestanka udeležilo le 19 članov, povabljena pa sta bila tudi predsednik in tajnik občinskega ljudskega odbora. Oba pa sta iz privatnih (!) razlogov ostala doma. Največjo besedo na tem demonstrativnem zborovanju je imel tajnik gasilskega društva Friderik Jenko, ki je naš list najbolj napadal in se najbolj goreče vlekel za »zaslužnike«. Na vsak način je skušal navzoče prepričati, da je bila »ljudska volja«, da so prišla imena teh ljudi na spominsko ploščo. Našemu listu pa je očital, da je sramota, da jim tudi mi ne damo zasluženega (!?) priznanja, »ko smo pa gasilci sklenili, da bodo imena teh ljudi na plošči, njih politično prepričanje nas prav nič ne briga. Mi smo samo gasilci, brez politike!«

Poglejmo kdo je ta človek, ki nima političnega prepričanja, pač pa druge prepričuje, da morajo misliti po njegovem. Friderik Jenko je bil svoje čase, ki pa vendarle niso še tako daleč, belogardist. Leta 1945 je bil obsojen na pet let zapora in pet let izgube državljanskih pravic. Po vrnitvi domov pa je med drugim postal tajnik gasilskega društva. Tu je začel »nepolitično« delati in kmalu potegnil za

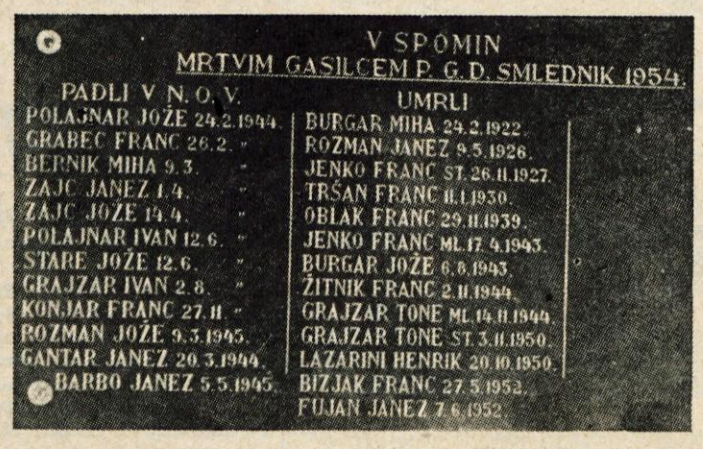

seboj nekaj omahljivcev. Sam je pričel nabirati imena za spominsko ploščo; tega verjetno ni nikomur zaupal, ker bi se lahko zgodilo, da ne bi vsi prišli med »zaslužne« gasilce. Kakšen ugled pa uživa pri ljudeh, pa nam pove dejstvo, da so ga zadružniki izključili iz svoje srede.

Na sestanku je skušal govoriti tudi zastopnik OGZ Kranj, vendar so ga navzoči ves čas motili z zasmehovanjem in medklici. Tudi zastopniku Zveze komunistov niso pustili do besede. Pri glasovanju, ali naj ostanejo ti štirje ljudje na plošči, pa jih je enajst glasovalo za to, osem pa se jih je glasovanja vzdržalo. Sklep glasovanja: plošča ostane tam kjer je, z vsemi imeni!

Torej res samo gasilci, kot je dejal Friderik Jenko, in brez politike! Vendar je vprašanje, če se vsi ljudje strinjajo s takim delom gasilske organizacije v Smledniku. Občani pravijo, da vsi gasilci niso za Jenkovo »apolitičnost«, le nekaj je takih (ti so bili menda tudi na demonstrativnem sestanku). Torej jih ni veliko, vendar imajo ravno ti največjo besedo in zato mora biti vse po njihovem.

Nič ne bo škodovalo, da ostali gasilci dobro premislijo, kakšne ljudi imajo v svojem vodstvu in da jih zamenjajo, saj taki, kot je njihov tajnik, društvu samo škodujejo in namerno razbijajo njihovo enotnost.

Takšna je torej resnica o »nesramnem« članku v našem listu« zaradi katerega so morali smledniški gasilci sklicati protestno zborovanje in katerega se je udeležilo samo 19 gasilcev!

— šv.

Jesenice vsak dan lepše

Živahna gradbena in komunalna dejavnost

Letos so na Jesenicah močno poživili gospodarsko in komunalno dejavnost. Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da posveča mestni ljudski odbor veliko skrb nujni rešitvi perečega stanovanjskega problema. Na spodnjem in gornjem Plavžu se hitro razvija moderno stanovanjsko mesto s številnimi bloki, parki in igrišči. Skozi to novo mesto vodi moderna — asfaltirana cesta z razkošno razsvetljavo. Urejajo tudi druge ceste, parke in nasade, kanalizacijo, vodovod in tudi hudournike. Železniško postajo naglo dokončujejo. Nasproti postaje pa urejujejo bodoče središče mesta, kjer že stoji velika tronadstropna stavba podružnice Narodne banke, zraven nje pa bodo morda že drugo leto začeli graditi velik Dom Komune.

Morda še letos, prav gotovo pa drugo leto, bodo začeli graditi novo, veliko in moderno urejeno parno pekarno in mlekarno z vsemi hladilnimi in predelovalnimi napravami. V tej veliki novi stavbi bo tudi dovolj prostora za otroško in brezalkoholno restavracijo. Kovinarsko mesto bo dobilo tudi nov vodovod in novo cestno razsvetljavo.

Če hoče Železarna zadostiti vsm potrebam, mora nujno povečati svojo proizvodno zmogljivost. Zato v Železarni tudi grade, v enako velikem obsegu na Jesenicah kot na Javorniku. Na Jesenicah povečujejo in modernizirajo vroče obrate, na Javorniku pa novo veliko valjarno. Pri kapitalni graditvi pomagajo vsi domači obrati in delavnice, prav tako pa sodeluje tudi veliko domačih in tujih delovnih kolektivov in podjetij. Na Javorniku gradijo novo moderno in mehanizirano valjarno tanke pločevine, ki bo proizvajala kvalitetno trafo, dinamo, pocinkano in jekleno pločevino, na Jesenicah pa novo jeklarno, ki bo ponos vsega kolektiva. V poiskusnem obratovanju je že nov velik parni kotel, ki bo znatno blažil pomanjkanje energije, posebno v zimskih mesecih. Vse te gradnje se bodo kmalu obrestovale in bodo pripomogle k boljšemu in ustreznejšemu življenju delavstva kovinarskih Jesenic.

—Ž

Novi stanovanjski bloki v Kran u

Kdor je zadnje dni šel mimo novega naselja na Zlatem polju, je lahko opazil, da z veliko naglico pripravljajo zemljišča za temelje novih stanovanjskih blokov.

Pozanimali smo se o tem pri ljudskem odboru mestne občine, kjer so nam povedali, da se ti bloki grade iz 100 milijonskega posojila, ki ga je dal na razpolago Izvršni svet LRS. Iz teh sredstev bodo do konca leta zgradili na Zlatem polju do četrte faze dva nova 12-stanovanjska bloka in en 8-stanovanjski blok, katerega temelji so že zgrajeni. Tudi na Pianini bo občina tam, kjer je nameravala graditi »Pletenina«, zgradila 8-stanovanjski blok.

V izdelavi pa so že načrti, ki bodo gotovi do konca leta, za štiri 6-stanovanjske hiše. Z gradnjo teh bodo pričeli takoj spomladi.

Zahvaljujoč izrednemu kreditu in tudi rebalansu družbenega plana za letošnje leto, o katerem bo razpravljal ljudski odbor mestne občine 12. t. m., je v našem mestu opaziti zelo živahno gradbeno dejavnost. Upajmo, da tudi vreme ne bo nagajalo, tako da se bodo stanovalci lahko v nova stanovanja kmalu vselili.

Park ob Prešernovi rojstni hiši

V Vrbi so pričeli z urejanjem majhnega parka ob Prešernovi rojstni hiši, ki bo služil številnim obiskovalcem. Posebno je potreben za oddih šolarjem in dijakom, ki največkrat nimajo kam sesti. Upamo, da bodo dela kmalu končana. Park ureja okrajna komisija za varstvo kulturnih spomenikov.

V jeseniško komuno hočejo

Zadnje čase volivci na raznih sestankih mnogo razpravljajo o bodočih komunah in predvsem o razmejitvi dosedanje občine na dva dela. Tu mnenja še niso ustaljena. Včasih prevladuje mišljenje, da bo občina razdeljena na zgornji in spodnji del, tako kot je potekala politična meja v predaprilski Jugoslaviji, ko so v Žirovnici in v Mostah prevladovali naprednjaki, v ostalih vaseh pa je bilo največ pristašev SLS. Mnogim taka razdelitev ni všeč, ker je bil teritorij občine Žirovnica vedno združen. Mnenja so, da bi bilo najbolje in najkoristneje, če bi celotno področje žirovniške občine spadalo pod isto komuno. Žirovnica gravitira najbolj na Jesenice, kjer je zaposlenih 60 odstotkov vseh prebivalcev.

O tem vprašanju bodo še temeljito razpravljali volivci s svojimi poslanci na zborih volivcev.

S kakšnimi težavami se bore v Iskri?

Obiskovalci raznih sejmov in velesejmov v naši državi so prav gotovo povsod videli razstavljene tudi kakovostne in zelo iskane proizvode Tovarne elektromateriala in fine mehanike »Iskre« iz Kranja. Vsakdo je bil ponosen nad dejstvom, da izdelujemo že tudi doma tako dobre in neenostavne aparate. Vendar so bili zelo redki tisti, ki so vedeli, da se tovarna bori s številnimi težavami, predvsem pa z obnovo svojih, že skoraj popolnoma obrabljenih strojev.

Večina tovarniških strojev ima povprečno starostno dobo 9 in pol let, vendar so med njimi tudi taki, ki so stari že okoli 20 let. Zato ni nič čudnega, če so ti stroji že obrabljeni. Toda kljub temu jih še vedno uporabljajo nepretrgoma v treh izmenah, celo ob nedeljah. V tako težavnih proizvodnhi pogojih pa je delovni kolektiv iz leta v leto še povečal svojo proizvodnjo. Prihodnje leto pa bo, zaradi omenjenih težav, povečanje proizvodnje zelo veliko vprašanje.

V tovarni so izdelali podroben načrt o obnovi in izpopolnitvi podjetja. Že v letošnjem letu bi namreč potrebovali za zamenjavo strojev 54.122 dolarjev ter za izpopolnitev strojne opreme še 46.482 dinarjev. Prihodnje leto bi vgradili v obratna poslopja okoli 75 milijonov dinarjev, medtem ko bi za zamenjavo obrabljenih strojev porabili 248.468 dolarjev, za nabavo novih pa še 113.423 dolarjev.

Nato bi v letu 1956 zgradili tovarniških stavb za 93,8 milijonov dinarjev in leta 1957 za 17,5 milijona dinarjev. Za zamenjavo strojev bi še v letu 1956 rabili 137.087, leta 1957 pa 178.234 dolarjev. V navedenih letih pa bi tudi izpopolnili strojni park in sicer leta 1956 za 58.094, v letu 1957 pa 49.550 dolarjev.

To je nekak okvirni plan obnove in razvoja te, tako doma kot v inozemstvu dobro znane tovarne. Od višine potrebnih investicijskih sredstev, ki so planirana za posamezno leto, vodstvo tovarne ne bi moglo odstopiti, če bi hotelo obdržati proizvodnjo na sedanji višini, oziroma proizvodnjo še povečati. Razen tega pa so naredili tudi perspektivni plan rasti podetja za daljšo dobo od leta 1957 do 1961.

Potrebam po tako velikih denarnih sredstvih pa sama tovarna ne bo kos. Zato bo na vsak način potrebna pomoč tako republiških kot zveznih gospodarskih organov, kajti nepreceniljiva škoda bi bila, če ne bi »Iskre« obnovili in še izpopolnili. Saj bo od njene povečane in izboljšane proizvodnje imela koristi vsa naša skupnost.

—a

Gospodarski komentar

Tržič in njegova industrija

Velike potrebe za obnovo nekaterih industrijskih podjetij

Tržič ni znan samo po ljubeljskem gorskem vzponu, temveč tudi po svoji precej močni in zelo pestri industriji. Tam sicer ni »Litostroja«, »Železarne«, ali katerega drugega industrijskega giganta, vendar kljub temu ne moremo trditi, da ni tržiška industrija znana po svojih izdelkih v vsej naši domovini in tudi marsikje v inozemstvu.

V pripravah za izdelavo družbenega plana za prihodnje leto so želeli gospodarski organi napraviti kar najpodrobnejšo in temeljito analizo zmogljivosti industrijskih podjetij v Tržiču, da bi lahko čimbolj realno postavili zasnove družbenega plaplana. Želeli pa so tudi odstraniti v bodoče napake pri sestavljanju družbenih planov posameznih podjetij, da ne bi prišlo, kot letos, do tako velikih nesorazmerij med dejansko proizvodnjo in ustvarjenimi dobički. Komisija, katero je vodil predsednik gospodarskega sveta OLO **Dušan Horjak**, se je mudila tudi v Tržiču. Njene ugotovitve in predlogi potreb posameznih podjetij bodo prav gotovo zanimali tudi naše bralce.

OBNOVA IZ LASTNIH SREDSTEV

Tržiška Bombažna predilnica je bila ustanovljena že leta 1887 in od takrat je nepretrgoma v obratovanju. Njene zmogljivosti so precej velike, kljub izredno slabim strojem. Navzlic temu še venomer povečujejo proizvodnjo posameznih vrst svojih izdelkov. Bombažnih tkanin bodo prihodnje leto izdelali 3,730.000 m², medtem ko so jih lansko leto le 1,500.000 kvad. metrov. Predilnica bi lahko vse svoje blago izvozila na inozemska tržišča, kar je lansko, predvsem pa letošnje leto tudi storila. Prihodnje leto pa nameravajo posvetiti več pozornosti domačemu trgu in potrošnikom, zato bodo izvozili predvidoma le polovico proizvodnje.

Delavci so v sedanjih prostorih tovarne zelo na tesnem. Zato mislijo razširiti najprej te objekte. Razen tega bodo morali obnoviti kotlarno, ki je premajhna in tudi že zastarela. Postavili pa bodo tudi avtomatske stroje, kakršne imajo že skoraj vse ostale večje tekstilne tovarne v državi.

Za vse to pa bodo potrebna precejšnja materialna sredstva. Že prihodnje leto bodo imeli na razpolago 116,560.000 din, leta 1956 spet 217 milijonov in slednjič 1957 leta 129 milijonov ter 1958 90 milijonov din. Skupna vsota 436 milijonov, katero mislijo investirati v naslednjih štirih letih je kar precejšnja. Vendar je vse pohvale vredno dejstvo, da mislijo za te investicije uporabiti predvsem lastna sredstva iz amortizacijskega in ostalih skladov podjetja.

VEČJA RACIONALIZACIJA — VEČJA PROIZVODNJA

Problem zase je »Peko«. Po nedavni združitvi s tovarno čevljev »Ljubelj« se jim je pridružil še lesni obrat za izdelovanje čevljarskih žebljev tako, da sedaj posluje ta kombinat s tremi obrati: prejšnja tovarna »Triglav« izdeluje godijar luksuzne čevlje, bivša tovarna »Ljubelj« težjo obutev in tretji obrat čevljarske žebljičke. Posebno ta obrat ima velike možnosti razvoja, ker bi lahko vso svojo proizvodnjo izvozili.

Godijar stroji se obnavljajo, medtem ko bi bilo nujno preurediti šivalnico, ki je ozko grlo proizvodnje. Potrebovali bi tudi še dva stroja za izdelovanje kalifornija. Podjetje potrebuje zato 98 milijonov, katere bi uporabili še za novo gradnjo skladišč in adaptacijo tovarniških prostorov. V tovarni popolnoma pravilno menijo, da je izvedba teh investicij v enem letu nemogoča, zato bodo prosili za 12-letni investicijski kredit. Če ga bodo dobili, bodo lahko povečali proizvodnjo od 1300 parov čevljev na 2000 parov dnevno. Le tako pa bodo lahko vzdrževali svojih sto trgovin v državi. Proizvodnja v sedanjih količinah pa je možna zahvaljujoč v prvi vrsti visoko kvalificirani delovni sili. V primeru večje racionalizacije proizvodnje pa bi lahko proizvajali tudi do 3000 parov čevljev dnevno.

ZASTARELI STROJI

»Lepenka« se lahko »postavi« s tem, da ima najbolj zastarele stroje. Vendar je pri njih največji problem elektrificiranje brusilnice celuloznega lesa in sploh tovarniškega obrata, za kar bodo nujno potrebovali 18 milijonov dinarjev. Le na ta način bodo lahko postali neodvisni od vremenskih nezgod. Znano je namreč, da tovarna brez vode ne more obratovati. Letos pa so imeli ravno zaradi njenega pomanjkanja precejšen izpad v proizvodnji. Denarja sami ne zmorejo, zato bodo morali dobiti ustrezni kredit.

GLAVNI PROBLEM — SUROVINE

V tovarni usnja »Runo« pa je največji problem omogočiti nemoten dotok surovin. Toda če imajo dovolj kož, jih težko predelajo zaradi zelo zastarele opreme. V tovarni so tudi precej težki delovni pogoji, zato bodo morali nujno preurediti prostor za brizgalno, za kar potrebujejo 12 milijonov din. Razen tega pa so tudi ostali tovarniški prostori premajhni, najbolj pa skladišče za kože. Za izgradnjo novega bi potrebovali 40 milijonov din.

MORDA BI BILO BOLJE, ČE BI BILI ZDRUŽENI

O potrebah po razširitvi tovarniških prostorov Tovarne kos in srpov smo že pisali v našem listu. Toda to ni edini problem tovarne, ki ima svojo proizvodnjo prodano že za leto 1956. Če bi hoteli povečati proizvodnjo, za kar ima tovarna vse pogoje, bi potrebovali nekoliko strojev oziroma električnih peči, za kar bi morali izdati okoli 50 milijonov din. Tovarni bi bilo potrebno na vsak način priskočiti na pomoč in ji z dodelitvijo ustreznega kredita omogočiti nadaljnji razvoj in povečanje proizvodnje.

Od obratovanja Tovarne kos in srpov ne bi mogli ločiti sicer mlado, vendar mnogo obetajoče podjetje »Pilarno«. Delovni kolektiv se bori s precejšnjimi težavami pri nabavi strojev. Razen sredstev, katera imajo na razpolago, bi potrebovali še nadaljnjih 20 milijonov. Na ta način bi omogočili naprednejši proces proizvodnje.

Zdi se nam, da bi bilo gospodarsko popolnoma utemeljeno, če bi se »Tovarna kos« in »Pilarna« združili v eno podjetje. Ni dvoma, da bi z združenimi močmi našli večje in boljše možnosti za izpopolnitev svojih obratov. O tem naj bi razmislili tako delovni kolektivi kot vodstvi obeh podjetij.

Pri vsej našteti investicijski problematiki navedenih tovarn in podjetij v Tržiču, pa ne smemo prezreti morda najvažnejšega problema, namreč realizacije naštetih investicij. Postavlja se vprašanje, kako realizirati ta sredstva, ko pa je gradbena zmogljivost edinega gradbenega podjetja »Megrad« v Tržiču zelo majhna spričo pomanjkljive mehanizacije. Korak naprej je bil sicer storjen letos, ko je dodelil podjetju LOMO iz rebalansa družbenega plana 12 milijonov dinarjev, za nabavo nekaterih najosnovnejših strojev. Reševanja te obsežne gospodarske problematike so se torej oprijeli na pravem mestu.

TREBA JE DOBRO RAZMISLITI

Navedene vsote nam nedvomno govore o velikih potrebah industrije tržiškega kota in nad temi številkami se bo treba dobro zamisliti, če bomo hoteli, da bodo ta podjetja še nadalje tekmovala s svojimi izdelki na tržišču s podobnimi tovarnami, ki imajo nove strojne naprave. Zaenkrat jim je to še omogočeno zaradi večje strokovnosti delovne sile in zaradi pomanjkanja nekaterih izdelkov.

A.

Kako bo z ekonomsko srednjo šolo v Kranju

Finančna inšpekcija Okrajnega ljud. odbora Kranj navaja v svojem poročilu na zadnjem zasedanju ljudskega odbora vrsto grobih napak, ki so jih storila podjetja kranjskega okraja v svojem finančnem poslovanju preteklega leta. Kot glavni vzrok tem napakam navaja pomanjkanje strokovnega gospodarskega kadra in izraža mnenje, ali ne bi kazalo nadaljevati Ekonomske srednje šole v Kranju. Podobnega mišljenja je tudi finančna inšpekcija LOMO Kranj. Ti dve mnenji sta samo logičen zaključek ugotovljenega stanja v podjetjih, ki tudi sama postavljajo zahtevo po strokovnih ekonomskih kadrih.

Pa vendar je kljub tem soglasnim ugotovitvam dejansko ostalo vse pri starem. Septembra meseca tega leta so šolo zapustili zadnji absolventi in tako je Ekonomska srednja šola v Kranju prenehala obstojati. Svet za prosveto in kulturo LOMO Kranj je sicer v istem mesecu sprejel sklep, da se šola nadaljuje, ta pa je ostal le na papirju.

Vse kaže, da pouka letos ne bo, da smo spet šli po liniji najmanjšega odpora in prepustili nadaljevanje šole prihodnjemu letu.

Vprašanje je, ali je tak postopek pravilen in z ozirom na stanje v naših podjetjih opravičen. Ekonomsko srednjo šolo v Kranju je letos zapustilo 31 maturantov, ki so vsi takoj dobili odgovarjajočo zaposlitev. Celo oni, ki so padli za eno leto, so šli z njimi v službo. — Marsikatero podjetje je tako ostalo brez potrebnega kadra.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti na nenehni razvoj industrije in gospodarstva bodočih gorenjskih komun, katerih potrebe se kažejo že danes in se ne morejo odlagati na prihodnje leto. Letos bi še bilo mogoče zbrati pisalne stroje in inventar, ki so ga iz šole vzele različne ustanove. Tudi prostor in potrebno učno osebje bi se še našlo, tako da bi se šola mogla nadaljevati brez kakršnihkoli motenj. Kako bo pa prihodnje leto, je vprašanje. Že precej dotrajani stroji se bodo uničili, inventar se bo porabil v druge namene, pa tudi s prostori bo bolj težavno kot letos.

Jezikovni tečaji

V okviru Ljudske univerze na Jesenicah, ki je daleč naokrog najdelavnejša, so se v tekočem tednu pričeli jezikovni tečaji. Poleg angleščine, nemščine in francoščine so organizirali za letošnjo sezono tudi strojepisni, stenografski in korespondenčni tečaj. Zanimanje za razpisane tečaje je bilo na Jesenicah in tudi v okolici veliko, saj se je doslej prijavilo že nad 150 tečajnikov. Kakor lansko leto vlada tudi letos največje zanimanje za nemški jezik. Poleg nemščine pa je največ prijav za strojepisni tečaj, kar je za Jesenice že značilno.

Gostovanje v Kranju

V soboto je v Kranju nastopilo društvo kulturnih in prosvetnih delavcev »Domovina« iz male primorske vasice. Za koncert je bilo veliko zanimanje, saj je bila zgornja dvorana Sindikalnega doma popolnoma zasedena.

Za uvod je godba na pihala zaigrala slavnostno koračnico, nakar je članica društva podala sliko njihovega težkega delovanja, ki ga je dolgo časa ogrožal italijanski teror. Povedala je tudi, da je društvo sestavljeno iz samih kmečkih ljudi, ki po trdem delu z veseljem delajo v slovenskem društvu. Po govoru sta si s predstavnico kranjske mladine izmenjali pozdrave.

Prvi del koncerta so otvorili pevci moškega zbora s slovensko pesmijo Na dan. Dalje so zapeli še naslednje pesmi: Buči morje Adrijansko, Planinska, Bolen mi leži, Pesem o Titu in pesem upornikov iz opere Ivan Šubić Zrinjski. Med odmorom je zopet igrala godba, nato pa so še enkrat nastopili pevci. Pevovodkinja je prejela ob zaključku v dar šopek gorenjskih nageljnov in praktično darilo. Poslušalci so bili z izvajanjem programa zelo zadovoljni. Po izboru pesmi lahko vidimo, kako močno je njihovo hrepenenje po združitvi s pravo domovino, Jugoslavijo. Kakor so gostje sami izjavili, so bili s sprejemom v naši sredi zelo zadovoljni in upajo, da bodo v kratkem času zopet prišli na obisk.

Iz Žirovnice

Postavljen je bil predlog za 11-članski šolski odbor. Stvar zbora volivcev je, da bo nadalje razpravljal o tem.

— — —

Tudi prostore za prepotrebno ambulanto prenavljajo. Vsi si želimo, da bi bila čimprej odprta, da bo olajšala našim ljudem dolgo čakanje po drugih ambulantah, kar je naporno zlasti za matere z bolnimi otroki.

Odkritje spomenika Davorinu Jenku

V Cerkljah pri Kranju bodo v nedeljo, 17. oktobra, že drugič odkrili spomenik rojaku Davorinu Jenku iz Dvorij. Ta zaslužni slovenski skladatelj se je zlasti posvetil proučevanju srbske glasbe. Dolgo dobo je bil dirigent beograjskega gledališča in znane so njegove orkestralne uverture in opereta »Vračara«. Slovencem je zapustil nešteto samospevov in zborov, uglasbil pa je tudi pesem »Naprej zastave slave«, ki je kasneje postala naša nacionalna himna. Njegovo delo še danes živi med nami in za velike zasluge mu bodo cerkljanski rojaki ponovno odkrili spomenik, ki je bil med vojno porušen.

Težave jeseniške folklorne skupine

Ne le lutkovno gledališče, temveč tudi folklorna skupina jeseniške »Svobode« ima težave in ne more delovati oziroma nastopati kot je želela, ker nima potrebnih oblek. Jeseniška folklorna skupina je znana že nekaj let, posebne uspehe pa je dosegla v minuli sezoni. Danes ima poleg gorenjskih naštudirane tudi jugoslovanske, vojvodinske in bunjevačke narodne plese, s katerimi je nastopala ob raznih priložnostih na Jesenicah in tudi v drugih krajih Gorenjske. Skoraj neverjetno pa je, da si je morala jeseniška folklorna skupina za vsak nastop izposoditi obleke pri zasebnikih, v ljubljanskem gledališču oziroma operi ali pa pri posameznih društvih. Za vojvodinske in bunjevačke plese, s katerimi je nastopila na Bledu in na Jesenicah v okviru prireditev na čast 85-letnice Železarne Jesenice, si je morala izposoditi obleke celo iz Zenice. Tako delaven odsek jeseniške »Svobode«, ki šteje blizu 30 članov, želi naštudirati tudi v letošnji sezoni nekaj novih plesov ter delovati čim uspešneje, bi moral biti deležen večje pozornosti. Folklorne skupine brez potrebnih oblek si skoraj ni možno predstavljati, zato tudi jeseniški folkloristi upravičeno pričakujejo finančno pomoč, da si bodo vsaj postopoma lahko oskrbeli potrebne narodne noše.

U.

Nova učilnica na Planini

V soboto popoldne je bila na Planini v Kranju skromna, a prisrčna slovesnost. Otvorjena je bila nova učilnica za prvošolce na Hujah, na Planini, v Čirčah in v Hrastju.

Otvoritve so se udeležili številni šolarji s svojimi starši in pa gostje. Za uvod so pionirji zapeli himno, nakar je spregovoril upravitelj osnovne šole v Kranju tov. Stanko Završnik in med drugim dejal, da je otvoritev šolske sobe na Planini uvodni akord k »Tednu otroka«, obenem pa še zametek prepotrebne šolske zgradbe na omenjenem območju. Zahvalil se je terenski organizaciji SZDL, ki je 70 mladim državljanom poklonila sobo in jim za cel kilometer približala šolo. Nato je predal ključe predsedniku Sveta za prosveto in kulturo LOMO Kranj prof. Mohorju, ki je prav tako poudaril, naj bo ta učilnica temeljni kamen novi šoli na Planini. Za njim sta spregovorila nekaj besed še predsednik Sveta za kulturo in prosveto OLO Kranj tovarišica Smilja Gostiševa in predsednik terenske organizacije SZDL Planina tov. Lojze Gostiša. Gostje, starši in otroci so si nato ogledali novo šolsko sobo in nad njeno lepo ureditvijo izrazili svoje zadovoljstvo.

Zakaj je Prešernovo gledališče zaprto?

V zadnji številki »Glasu Gorenjske«« beremo na prvi strani o številnih prireditvah, ki so na sporedu za »Teden otroka«. Med drugim tudi zasledimo, da bo Prešernovo gledališče v Kranju ves teden uprizarjalo Hansa Tiemeyerja »Mladost pred sodiščem«, delo, »ki zasluži, da si ga ogledajo vsi prijatelji mladine, zlasti starši in vzgojitelji«. Torej kot nalašč izbrano za »Teden otroka«, ko so vse naše misli posvečene skrbi za mladino in reševanju njenih problemov.

Vendar vse kaže, da je ta kulturna ustanova na svojo obljubo pozabila in za ves teden zaprla ljudstvu svoj hram. Kje je temu vzrok?

Volodja Peer, ki nastopa v »Mladosti pred sodiščem« kot gost, ima namreč isto vlogo tudi v celjskem gledališču, s katerim je zdaj odšel na gostovanje v Beograd. S tem, da imenovani igralec nastopa tudi v Celju, je bila gledališka uprava v Kranju prav gotovo seznanjena in z boljšo koordinacijo dela s celjskim gledališčem bi se mogla najti prav gotovo tudi boljša rešitev. Če ne drugače, bi vsaj v alternaciji moral nekdo nastopati.

Premajhen ansambel ni noben vzrok za opravičilo takega stanja. Prešernovo gledališče ima prav isti proračun kot preteklo leto, torej finančnih ovir za to ni. Krivdo, da se je ansambel zmanjšal, je treba torej poiskati drugje in po vsej verjetnosti tiči v nezdravih razmerah v gledališču samem.

Ni prav, da je zaradi nesolidnega poslovanja uprave ali morebitnih osebnih trenj oškodovano vse gledališko občinstvo, da sledita premieri ena ali dve reprizi, potem pa se zaradi odsotnosti enega igralca hišna vrata enostavno zaklenejo. O tem naj vodstvo Prešernovega gledališča temeljito razmisli, da se v bodoče kaj podobnega ne bo več ponovilo. Javnost ima vso pravico, da zahteva od uprave gledališča več odgovornosti in drugačen odnos do svojih obiskovalcev.

J.

Jesenice v „Tednu otroka“

Tudi Jeseničani se zavedajo, da je skrb za otroka neločljivo povezana s skrbjo za družino in njeno preobrazbo v socialistično družinsko skupnost. V okviru mestnega odbora SZDL so izvolili posebno komisijo, ki je izdelala program prireditev in oskrbela potrebna sredstva za primerno obdaritev otrok. Socialnemu skrbstvu, ki je največ prispevalo za dostojno proslavitev »Tedna otroka« na Jesenicah (100 tisoč dinarjev), so sledili tudi drugi jeseniški forumi in osrečili številne jeseniške otroke.

»Teden otroka« so otvorili s slovesno akademijo, ki je bila v nedeljo zvečer v Mestnem gledališču. Polno zasedena dvorana je bila najlepši dokaz pozornosti, ki jo posveča prebivalstvo »Tednu otroka«. Prireditve so sledile še ves teden. V ponedeljek so bili po vseh šolah roditeljski sestanki; v torek so bila na Jesenicah, Javorniku in Hrušici ter drugod številna predavanja o pomenu zaščite otrok, o vzgoji otrok in podobnem, ki so bila prav tako polno obiskovana. V sredo je bil množičen izlet otrok na razstavo slik in na razstavo brezalkoholnih pijač v Ljubljano; za matere pa je bil v četrtek organiziran izlet na razstavo sodobnega gospodinjstva. V petek so bile na vseh šolah šolske proslave, katerim je sledila obdaritev otrok. Sobota in nedelja pa je na Jesenicah namenjena obisku socialno in moralno ogroženih otrok pri raznih rednikih pa tudi na domovih. Posebna komisija se bo prepričala o življenju teh otrok, jih obdarila in podvzela potrebne ukrepe za izboljšanje njihovega življenja. Veliko delo, ki so ga posvetili Jeseničani v »Tednu otroka« predvsem otrokom delavskih družin in številna posvetovanja bodo v bodoče mnogo koristili našemu otroku.

KOMEDIJA O POHLEPU

V četrtek, 14. oktobra bo Prešernovo gledališče uprizorilo svojo drugo premiero v letošnji sezoni, »Pokojnega Christophera Beana«, ki jo je napisal (pri nas trenutno tudi negledališki publiki znani scenarist filma »V vrtincu«) Sidney Howard. S to farsno komedijo , ki ji bo kmalu sledila še druga, bomo pravzaprav drugič pričeli sezono. Poleg resnega repertoarja smo se namenili uprizoriti enako število lahkih del, — če bo čas dopuščal, tudi več, — ki bodo tudi v zimskem času prijetno razvedrila naše obiskovalce.

Na kratko sem o vsebini »Christophera Beana« že poročal. To je neusmiljena komedija o pohlepu, v kateri se skriti pohlep v dani priložnosti do kraja razgali in na kraju sam sebe obsodi. Neusmiljena je zato, ker nam na videz prijetne, moralno ogorčene ljudi spravi v takšne situacije, v takšno dejavnost, da bi se lahko na koncu zgrozili nad etično moralnimi vrednotami, ki so mnogim ljudem samo fraza za dostojen ugled v družbi. Ne mislim reči, da nam bodo šli lasje pokonci. Ob vsem žalostnem razkrinkavanju človeka, o katerem smo mislili, da je pošten, pravičen in dober, se bomo navsezadnje od srca nasmejali. Tako kakor se nasmejimo špekulantu, ki se je »opekel«. Če je razgaljenje neusmiljeno, je pa zato pravično. Zasluži naš posmeh, ne pa premišljevanja o žalostni podobi človeka dvajsetega stoletja.

Delo režira naš stalni režiser Igor Pretnar. Sceno je narisal Niko Matul, kostume pa Milena Kumarjeva.

J. Ž.

Kje naj bi stal spomenik?

Mnogo mnenj in predlogov je bilo slišati po osvoboditvi o centralnem spomeniku padlim borcem in žrtvam fašističnega divjanja, vendar do danes še ni bila izdana o tem nobena anketa ali končni sklep o prostoru, kjer naj bi spomenik stal. V zvezi z dopisom, ki ga je sprožil tov. Č. Z. v »Glasu Gorenjske« 25. t. m. in pa sklepom Mestnega odbora ZB, 16. avgusta t. l. bi kot bralec »Glasu Gorenjske« tudi nekaj pripomnil:

Najlepše mesto za spomenik bi bilo tam, kjer bi ga lahko videl vsak mimoidoči turist, inozemec in domačin, to je na »Bekselnu«, kjer je stečišče cest Kranj—Bled, Kranj—Golnik in Jezersko. Spričo splošnega razvoja našega mesta, ki se širi proti severu, narašča tudi promet. Omenjene stavbe, ki tudi mestu niso ravno v okras, bodo morale biti prej ali slej odstranjene, saj predstavljajo prometno oviro. Spomenik bi stal tako v centru novega, sodobnega mesta.

M. V.

Ob muzejskem tednu

Muzeji v zgodovini

(Nadaljevanje in konec)

Samostani so postali skladišča umetnin in se spreminjali v muzeje. Louvrska palača je bila deležna raznih prizidav in namenjena za zbirko kraljevih slik. Glavna dvorana je bila dolga 500 metrov (danes le še 300). Največjo dvorano so odprli leta 1793 in v njej se je dan za dnem gnetlo vedno večje število kopistov. Napoleon je do konca svoje slave nabral nebroj umetnin, vendar so jih po njegovem padcu morali nekaj vrniti. Louvre je veljal takrat za največji evropski muzej. Pozneje se je opisana institucija razvila v muzej kopij slik in kipov in prav v tej palači, Chaillot imenovani, so Parižani leta 1950 gledali uspelo razstavo jugoslovanske srednjeveške umetnosti. V prvi polovici 19. stoletja se pojavijo v Franciji arheološki muzeji, napolnjeni z izkopaninami Egipta, Asirije in Mezopotamije, ki so prideljeni Louvru. V Versaillesu ustanove še muzej slik važnejših dogodkov francoske zgodovine. Napoleon III. je ustanovil muzej francoskih vladarjev. Oba muzeja sta imela politično vzgojno obeležje.

V 2. polovici 19. stoletja se opazi tendenca po urbanistični ureditvi mest. Nove, široke ulice so povzročile izginotje starih hiš in marsikaterega spomenika. Takšni objekti (tudi napisne table itd.), ki so bili na poti modernizaciji, so se znašli v novem tipu muzejev v mestnem muzeju.

Kakšno pa je bilo stanje v Nemčiji? Tam pa so imeli dva centra: v Münchenu in Berlinu. Oba sta tekmovala med seboj. Ludvik I. Bavarski je, ves navdušen nad italijanskimi muzeji, dal postaviti v Münchenu zgradbe, podobne antični in renesančni arhitekturi. Vzbudila se mu je težnja po zgraditvi muzejskega mesta. Pomeben je tudi Bavarski nacionalni muzej. V Berlinu so si omislili muzejski otok, kjer so bili zbrani vsi muzeji.

Druga polovica 19. stoletja je dala novo vrsto muzejev, zgodovinske muzeje, ki so imeli nalogo krepiti nacionalni duh. Pojavili so se v Nemčiji. Med največjimi je omenjen Germanisches Museum v Nürnbergu.

Angleži so začeli graditi nove muzeje in imeli tudi že muzeje z nacionalno zgodovinsko tematiko. Angleži imajo prvi muzej izdelkov umetne obrti, Victoria and Albert. Nastal je vzporedno z industrializacijo, ki je pričela izpodrivati ročno delo. Muzej takšne narave sta ustanovila tudi Dunaj in Berlin.

Najvažnejša doba ustanavljanja muzejev nastopi v sedemdesetih letih prejšnjega veka. Tedaj dobimo muzeje z etnološko in etnografsko vsebino. Skandinavske države so začele postavljati folklorne in etnografske muzeje kar na prostem.

Oboroženi in uspeli odpor jugoslovanskih narodov proti okupatorju je rodil pri nas novo vrsto muzejev: muzeje nar.-osvobodilne borbe z zelo važno političnovzgojno funkcijo. Ustvarjanje te vrste muzejev in zbirk odnosno oddelkov je posebno intenzivno od l. 1949 dalje, ko so organizacije Zveze borcev prevzele skrb za zbiranje dokumentov iz NOB. Na Gorenjskem je imel te vrste zbirke že leta 1946 škofjeloški muzej, ki je nabral že toliko gradiva, da se bo moral preseliti v novozgrajeni »Dom padlih žrtev« v Šk. Loki.

Muzeji FLRJ se dele na dva osnovna tipa: na specialne, ki zbirajo, znanstveno proučujejo in razstavljajo gradivo, strogo vezano na določeno panogo družbenih oziroma prirodnih ved in na muzeje z različno tematiko, ki jo znanstveno proučujejo in razstavljajo.

Najstarejši muzej na Gorenjskem je Sadnikarjev muzej v Kamniku. Njegov ustanovitelj je danes že pokojni dr. Sadnikar, živinozdravnik, ki je preuredil eno redkih slovenskih privatnih ustanov. Muzej ima bogato arheološko, kulturnozgodovinsko gradivo iz raznih delov Slovenije, največ pa seveda z Gorenjske.

Drugi po starosti in trenutno največji gorenjski muzej imajo v Škofji Loki. Ustanovilo ga je 28. avgusta 1939 tamkajšnje Muzejsko društvo. Pri ustanavljanju sta pokazala najvidnejšo prizadevnost loška rojaka dr. Pavle Blaznik in prof. France Planina. Po značaju je mestni muzej z obsežnim teritorijem, ki obsega Poljansko in Selško dolino, Sorško polje in Besnško ozemlje.. Muzej je sprva razstavljal v stari mestni hiši, od l. 1946 pa v Puštalskem gradu, kjer se zbirke stalno množe in večajo, tako da je Puštalski grad že lep čas premajhen. Muzej ima še skrbno urejeno arhivsko in bibliotečno zbirko.

Za loškim muzejem so ustanovili svojega Železnikarji. Leta 1948 so namreč izdelali makete starih kovaških obratov in jih pokazali na ljubljanski industrijski razstavi. Prihodnje leto so našli doma manjši prostor in v njem namestili prej omenjene modele in zbirko stalno dopolnjevali. Ta muzej je danes sestavni del Tehniškega muzeja LRS v Ljubljani. V poslednjem času pa preseljujejo zbrani material v Plavčevo hišo, kjer bo muzej lahko svobodneje zadihal.

Dne 17. 5. je bil na pobudo ministra za industrijo tov. Fr. Leskoška sestavljen Pripravljalni odbor za ustanovitev železarskega muzeja na Jesenicah. Sledeč svojemu programu je ta kot Zbirni urad za železarski muzej začel zbirati muzejske predmete in preskrbel zanje prostor v Kosovi graščini. Spričo zbranega gradiva in večanja kroga sodelavcev, je odbor 3. 7. 1951 sklenil preimenovati urad v Tehniški muzej Jesenice, ki je od 20. 1. 1953 v sestavu jeseniške železarne. Letošnjega 30. julija pa smo počastili otvoritev lepo urejenega muzeja v novih prostorih, v Ruardovi graščini.

Poleti 1952 smo se udeležili v Klinarjevi hiši otvoritve kroparskega Kovaškega muzeja, ki mu je postavil temelje znani umetnik kovač tov. Jože Bertoncelj. Kropa je znana po svojih kovaških izdelkih in s tradicijo še ni prenehala. Razstavljeni predmeti dostojno in nazorno dokumentirajo življenje ondotnih železarjev, ohranjeni vigenc in fužina pa še od časa do časa zaživita v svojem elementu.

Kot sad vztrajnega prizadevanja prof. Črtomira Zorca je z novim letom 1953 kot ustanova zaživel Mestni muzej v Kranju. Domuje v Prešernovi hiši. Prav letos, z začetkom muzejskega tedna se je odločil odpreti v pritličnih prostorih »malo galerijo«, v zgornjih štirih prostorih pa stalno arheološko, kulturno zgodovinsko in etnografsko zbirko.

Tudi Tržič ne miruje. Njegovo muzejsko društvo je 13. decembra izdelalo program svojega dela in si izbralo svoje področje na ozemlju med Golnikom in Lešami. Za muzej, katerega na žalost zaradi pomanjkanja prostorov ne morejo namestiti, ima pripravljene že lepe zbirke.

Ko smo torej spoznali razvoj gorenjskega muzejstva, ugotavljamo, da ima ta prelepa zemlja kraje z nekimi posebnostmi človeške materialne kulture, ki jo je narekovala železna ruda. Ta kultura se odkriva kar v treh lokalnih specialnih muzejih tehniške narave, ki morejo uspevati edinole v kraju z železarsko zgodovino in tradicijo v domačem kraju.

Sodobni muzeji postajajo velika ilustrirana knjiga. Za svojo pravilno in nemoteno rast pa zahtevajo prostora. Današnji čas narekuje, naj bo muzejska ustanova razdeljena v razstavne zbirke, študijske zbirke in depoje. Prve so na razpolago splošnemu javnemu ogledu, študijske zbirke in depoji pa so namenjeni študiju.

Muzeje moramo približati ljudstvu, zato naj nam ne bo žal vloženega denarja za njih vzdrževanje. Dobra ureditev nam ga bo prav gotovo vrnila z narodnim dohodkom — v turizmu.

Ne znajo izdelati slabega pohištva

Morda je Tovarna finega pohištva v Tržiču ena redkih, ki pravzaprav ne želi, da bi se o njej veliko pisalo. Toda ne morda zaradi tega, ker vodstvo podjetja ne bi želelo, da bi nam sicer postane jasno že ko prečitamo naslov tovarne. Da je pa to pohištvo res kakovostno, bi nam brez dvoma lahko povedali njeni kupci, med katerimi so tudi razne ustanove kot Srbska Akademija Znanosti in Umetnosti ter še številna naša državna predstavništva v tujini. Tovarna razen nekaterih posameznih komadov sicer ne izdeluje družinskega sobnega pohištva, temveč le fino pisarniško pohištvo (kabinetske garniture), opremo za najboljše hotele, za kinodvorane in podobno.

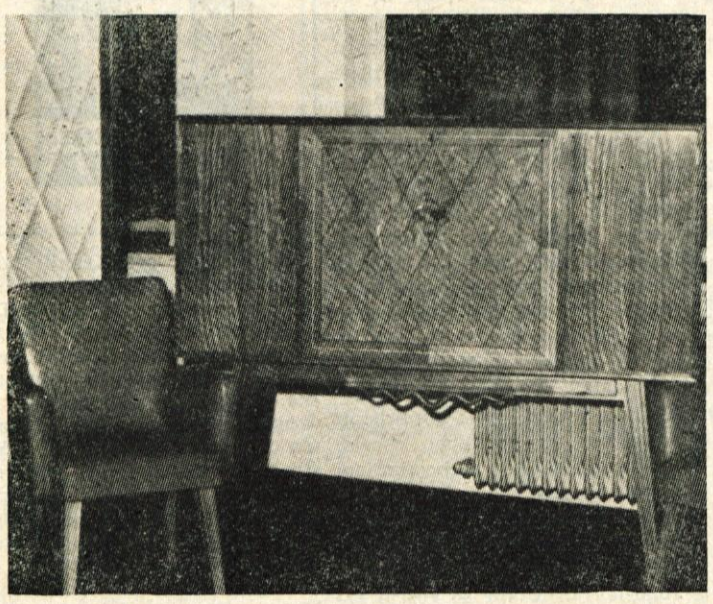

V tovarni dela vsega skupaj 70 delavcev in to v vse premajhnih prostorih. Vajencev sploh ne morejo več sprejeti, ker zanje nimajo prostora. Zato bi bilo potrebno tovarno razširiti, kajti le tako bi lahko tudi proizvodnjo povečali. V sedanjih pogojih pa lahko izdelajo letno približno le 180 do 190 garnitur.

O tem, da bi začeli pohištvo serijsko izdelovati, sploh ne mislijo, ker menijo, da bi se na ta način kakovost izdelave pohištva poslabšala na račun večjih količin izdelanega pohištva. To, pa niti delovni kolektiv niti vodstvo podjetja ne želi. Zaradi tega je tudi v tovarni zelo težaven problem, kako vskladiti proizvodne cene finega in nekoliko slabše izdelanega pohištva. Delavci namreč ne znajo izdelovati slabega pohištva in porabijo za izdelavo slabšega skoraj ravno toliko delovnih ur kot za najfinejše. Da izdelujejo le kvalitetno pohištvo, je vsekakor pohvale vredno dejstvo. Zaradi tega tovarna tudi ne konkurira ostalim tovrstnim tovarnam in podjetjem v slabšem pohištvu. Vendar so za potrošnike zelo važne tudi cene in bi jih bilo treba le nekoliko bolj prilagoditi kupni moči. Saj menda ni nobenega, ki ne bi želel imeti dobro, vendar tudi kolikor toliko poceni izdelano pohištvo,

Omenjeno tovarno zaenkrat sploh ne skrbi, kam in komu bo prodala svoje izdelke, ker je kupcev na pretek in ne morejo vsem niti ustreči. Zato tudi ne izvažajo, ker inozemsko tržišče zahteva precejšnje količine pohištva, zanemariti pa bi morali zaradi tega domače tržišče.

Kolektivu, ki je zelo marljiv in ki izpolnjuje svoje tako proizvodne kakor tudi druge obveznosti do naše skupnosti, bo treba pomagati, da bo lahko svoje obrate ustrezno razširil, saj mu bo to omogočilo nadaljnjo rast in razvoj v korist celotnega našega gospodarstva.

A. I.

bralci o njej izvedeli, da izdeluje najboljše pohištvo v državi, temveč zato, ker se boji kupcev in številnih naročil, katerim pa žal ne morejo vsem zadostiti.

Da izdelujejo le fino pohištvo

Iz Kamnika

Glavni trg so pretekli teden asfaltirali in uredili po načrtih arhitekta ing. Bitenca. Zdaj ima mesto res lepo urejen trg, ki je dolgo let povzročal toliko skrbi mestnemu ljudskemu odboru. Ker bo v kratkem dograjena tudi delikatesna obratovalnica, bo s tem vseh problemov okrog mestnega središča za vselej konec.

Na zborih volivcev, ki so bili zadnji čas v Kamniku, so odborniki pojasnili volivcem sestavo letošnjega proračuna, ki znaša okrog 80 milijonov. Od tega je za negospodarske investicije namenjenih 36,360.000, na prosveto in kulturo 22,415.000, za socialno skrbstvo 8,953.175, za zdravstveno zaščito 2,809.000 dinarjev, ostalo pa za drž. upravo in proračunsko rezervo.

Najvažnejše vprašanje v Kamniku je pač pomanjkanje stanovanj. LOMO je iz lastnih sredstev in z dolgoročnim posojilom 15,000.000 din začel graditi na prostoru pri kolodvoru dva stanovanjska bloka s skupno 18 stanovanji. Najbrž bo že letos zastavil gradnjo še enega četvorčka, pa tudi tovarna usnja bo začela graditi manjši stanovanjski blok. Seveda je to šele začetek reševanja stanovanjske stiske.

Uspela živinorejska razstava

Živinorejska razstava kranjskega okraja, ki je bila v soboto v Naklem, je bila vrsta lokalnih živinorejskih razstav v dvanajstih zadrugah. Premovanje v zadrugah kakor tudi okrajno razstavo je pripravil živinorejski odbor OZZ Kranj. Na razstavi je bilo skupno 90 glav živine, samih izbranih telic, krav in bikov. Ocenjevanje, ki ga je vodil član republiške kontrolne komisije ing. Ferčej, je bilo precej strožje kot na lokalnih razstavah in je marsikatera goved dobila tudi za dva razreda nižjo oceno. Klju temu pa kažejo ocene izreden napredek živinoreje v okraju. Zlasti je napredovala vzreja, saj je živina, ki so ji manjkali podatki o mlečnsti (osnovni kriterij pri ocenjevanju), dobila boljšo oceno prav zaradi dobrih vzrejnih oblik. Najboljšo oceno in venec so dobili: krava »Cveta«, stara pet in pol let z mlečnostjo 3328 kg mleka, ocenjena v I.b razred, last Franca Golba iz KZ Podbrezje; telica »Sava«, stara dve leti, mlečnost 3210 kg, ocenjena v I.b razred, last Jakoba Markiča iz KZ Naklo; bik »Cvetan«, star 20 mesecev, ocenjen v II.a razred, last Valentina Porenta iz KZ Kranj. Vse tri živali je DOZ Kranj brezplačno zavaroval za eno leto.

Predsednik OZZ Kranj Anton Hafner odlikuje najboljšega bika

Na razstavi so bili nagrajeni trije najboljši živinorejci z medaljami. Z zlato Janez Snedic iz KZ Preddvor, s srebrno Maks Potočnik iz KZ Hotavlje in z bronasto Janez Pivk iz KZ Trata. Poleg teh nagrajencev pa je prejelo dvanajst zadružnikov še diplome predvsem za zasluge v pospeševanju živinoreje.

Gospodarske novice iz vse države

PREKOP TISA—PALIČ

Še letos bodo začeli graditi prekop Tisa—Palič, ki bo dolg 23 km, širok pa 6 do 7 m. Prekop bodo uporabljali v pšeničnih krajih Bačke tudi za namakanje. S tem bo porasla proizvodnja industrijske paprike, povrtnine, sadja, grozdja in riža.

NOV RUDNIK GRANITA

V Travniku je začel obratovati nov rudnik granita. Granit s tega področja je odlične kakovosti in nedvomno spada med najboljše v državi. Tudi prodaja v inozemstvo ne bo delala izvoznikom nobenih težav.

LETOS MANJ OPIJA

Makedonija je znana daleč po svetu kot pridelovalec opija, ki ga predeluje domača tovarna »Alkaloid« iz makovih glavic. Letos bodo v Makedoniji po računih strokovnjakov pridelali opijske smole komaj 10.000 kg, kar je mnogo manj kot lansko leto, ko so pridobili okrog 28.000 kg te smole.

MODERNA HLADILNICA V LJUBLJANI

V Ljubljani bodo začeli te dni graditi moderno hladilnico in klavnico. Kapaciteta hladilnice bo 20 vagonov mesa dnevno. Klavnica bo moderno urejena ter bo imela posebne obrate za sušenje mesa in za industrijsko predelavo svežega mesa.

NAŠ IZVOZ V AVGUSTU

V prvih 20 dneh avgusta smo izvozili raznega blaga v vrednosti 4,400 milijard dinarjev, kar je za 40% več kot v istem času v juliju mesecu. Predvidevajo, da bo izvoz v avgustu dosegel vrednost 6 in pol milijarde dinarjev.

Porabili so nad 1000 ton umetnih gnojil

Kmetovalci in kmetijska posestva okraja so letos porabili za gnojenje polj nad tisoč ton umetnih gnojil. Predvidevajo sicer, da bodo letos v okraju porabili nekaj manj umetnih gnojil kakor lani, ko so jih porabili skoraj 2 tisoč ton. Glavni vzrok temu so razmeroma visoke cene. Večina kmetijskih zadrug je svojim članom pomagala tako, da so umetna gnojila prodajali 2 do 3 dinarje ceneje od proizvodne cene.

Na nekaterih kmetijskih posestvih in pri nekaterih kmetovalcih, članih KZ, so letos tudi uvedli poskusno gnojenje z umetnimi gnojili na travnikih, krompiriščih in sadovnjakih. Kmetijska posestva v Smledniku, Mavčičah in Šenčurju so to leto porabila že 7,700.000 din investicijskih kreditov za nabavo plemenske živine, poljedelskega orodja in strojev. Med drugim so omenjena posestva kupila 43 plemenskih krav, dve telici in večje količine razne strojne opreme in orodja. Posestvo v Mavčičah je kupilo tudi traktor z vsemi priključki, kosilnico itd. Za nadaljnjo mehanizacijo in nabavo živine razpolagajo posestva še z okoli 7 milijonov dinarjev kredita.

Iz Žirovnice

V tem letu je občinski ljudski odbor dokončno obnovil šolo na Breznici. Dal je prepleskati vsa vrata in okna, popraviti žlebove in narediti na strehi lovilce za sneg.

Temeljito napreduje delo pri gradnji gimnazije. Narejeni so temelji in v kratkem bo izdelana že plošča nad pritličjem. Če bo vreme ugodno, bodo stavbo verjetno še letos spravili pod streho.

SZDL je že dvakrat razpravljala o družbenem upravljanju v šolstvu, za kar so ljudje pokazali precejšnje zanimanje.

NEKAJ ZA NAŠE ŽENE

„Moška“ in „ženska“ dela v gospodinjstvu

Besede počitek velika večina žena, ki so zaposlene v tovarnah, podjetjih in ustanovah, takorekoč ne pozna. Zanje se začne delo šele po povratku domov. Čakajo jih vsa hišna dela, ki jih navadno opravijo same, ker so pač ženske in zato tudi odgovorne za gospodinjske posle. Še vedno je namreč pri nas navada, da opredeljujemo moška in ženska dela. Nekateri celo mislijo, da je sramotno, če mož naseka drva, nanosi kurjavo ali pomaga pri ribanju, pranju ali pospravljanju. Zadnji čas je, da se naša družba takih predsodkov otrese.

Če sta mož in žena v službi, potem je samo ob sebi umevno, da bosta opravila vsak polovico gospodinjskih del, saj ni prav nič nečastnega, če tudi moški kdaj po kosilu pomije posodo in privošči ženi nekoliko počitka. Mož, ki zna spoštovati svojo ženo ter skrbeti za njeno zdravje, bo to prav gotovo tudi storil. Če žena ne najde takega razumevanja pri možu ali odraslih otrocih, se prehitro izčrpa in postara. Na delo prihaja dnevno nespočita, zaradi česar trpi tudi njena delovna sposobnost.

Tudi nedelja, ki je namenjena izrecno oddihu in razvedrilu, zanjo ni praznik. Za »boljše« kosilo se trudi vse dopoldne, popoldne pa morda še pere in opravlja večja dela, ki jih med tednom ne more. In tako minevajo tedni in meseci. Žena živi samo za delo, zato ni čudno, če za vse drugo popolnoma otopi.

Nujno je, da tudi delovna žena izkoristi del svojega prostega časa za počitek in razvedrilo prav vsak dan. Tu ni toliko mišljen oddih na divanu kot gibanje na prostem, kamor vzamemo s seboj tudi otroke in se z njimi vred razvedrimo. Način dela v industriji je namreč že tako mehaniziran, da zahteva od človeka le gotove, vedno enake gibe. Tudi po uradih in podjetjih ljudje večinoma samo sede ali stoje in zaradi tega enostranskega gibanja je nujno potrebno, da se na svežem zraku sprosti vse telo. Prav iz teh razlogov posvečajo v mnogih deželah na svetu veliko pozornost telesni vzgoji. Zavestno potrebo po gojitvi športa bodo morali spoznati tudi naši delovni ljudje, posebno pa žene, da bodo čimdalj ohranile svoje zdravje, čilost in svežino.

O. J.

Moda

Jesenski kostim in plašč, katerih linija se v letošnji jeseni ni bistveno spremenila

Drobni nasveti

Če želimo pogreti pečenko, jo zavijemo v pergamentni papir, namazan z maslom in jo postavimo v ponvi v pečico. Tako pogreta pečenka bo zelo sočna.

— — —

Kadar kuhano mleko postane kislo in ga ne moremo več uporabljati za kavo, mu dodamo malo presnega mleka in ga s pridom uporabimo za palačinke ali kako drugo testo. Lahko pa ga porabimo tako, da vanj vtepemo nekoliko moke in ga primešamo mesnim omakam. S tem bomo izboljšale njihov okus.

— — —

Aluminijasto posodo lepo umijemo, če kuhamo v njej jabolčne lupine ali odpadke špinače. V tem pomijemo posodo tudi na zunanji strani.

šport ★ šport ★ šport

Delo Partizana v Loki

Okrajni odbor TVD Partizan Kranj je zadnjo nedeljo v septembru organiziral v Tržiču okrajno prvenstvo v odbojki, preteklo nedeljo pa okrajno prvenstvo v lahki atletiki. Ker sta vsako leto razpisana tudi 2 prehodna pokala za zmagovalce na 4 x 60 m za ženske in v balkanski štafeti za moške, je bilo za prvenstvo na telovadišču »Partizana« v Škofji Loki precejšnje zanimanje in so se tekmovalci za borbe dobro pripravili, o čemer pričajo relativno kar dobri rezultati. Udeležba in organizacija prireditve je bila zadovoljiva, pogrešali smo zopet zastopnike manjših društev, od katerih je edino Naklo poslalo dva tekmovalca. Menim, da je pri vseh tekmovanjih Partizana važnejša množičnost kot pa težnja za vrhunskimi rezultati. Tako se je borba razvijala predvsem med tekmovalci iz Kranja, Škofje Loke, Tržiča, Stražišča in Žirov. Oba pokala sta tokrat ostala v Loki.

Rezultati: Člani 100 m — 1. Štefan Čenčič, Kranj 12,3 sek; **1500 m** — 1. Franc Homan, Šk. Loka 4,45,5; **skok v višino** — 1. Štefan Čenčič, Kranj 155 cm; **skok v daljino** — 1. Štefan Ošina, Kranj, 5,56 m; **met kopja** — 1. Drago Mrkaič, Kranj, 37,10 metrov. **Mladinci 100 m** — 1. Franc Končan, Kranj, 12,3 sek.; **1000 m** — 1. Rok Štros, Naklo, 2,53,7; **skok v višino** — 1. Boris Potočnik, Škofja Loka, 155 cm; **skok v daljino** — 1. Franc Končan, Kranj, 5,50 m; **met kopja** — 1. Ernest Kovač, Žiri, 39,41 metrov.

Članice — 60 m — 1. Draga Bozovičar, Škofja Loka, 8,7 sek.; **skok v višino** — 1. Anka Kogoj, Tržič, 120 cm; **skok v daljino** — 1. Draga Bozovičar, Šk. Loka, 4,02 m; **met kopja** — 1. Draga Bozovičar, Škofja Loka, 16,55 m; **met krogle** — 1. Anka Kogoj, Tržič, 8,40 m.

Mladinke — 60 m — 1. Mirjana Vukič, Kranj, 8,6 sek.; **500 m** — 1. Lojzka Pivk, Škofja Loka, 1,34,0; **skok v višino** — 1. Milena Rupar, Tržič, 130 cm; **skok v daljino** — 1. Mirjana Vukič, Kranj, 4,02 m; **met kopja** — 1. Mirjana Vukič, Kranj, 21,80 m; **met krogle** — 1. Milena Rupar, Tržič, 9,30 m.

Štafete 1. 4 x 60 m ženske. — Prehodni pokal so osvojile tekmovalke iz Škofje Loke (Sedej, Čelik, Pivk, Bozovičar), 34,7 sek.

1. 4 x 100 m moški — 1. Kranj I (Čenčič, Ošina, Rakovič, Čuč), 50,1.

1. Balkanska (800 x 400 x 200 x 100 za prehodni pokal) — 1. Šk. Loka (Kemperle, Homan, Potočnik, Svoljšak), 3,50,0.

Korotan : Ločan 9 : 2

V nedeljo ni bilo prvenstvenih ligaških tekem, zato je Korotan povabil goste iz Loke. Že v začetku smo videli, da bodo domači zaigrali nekoliko bolje kakor v zadnjih treh tekmah. Nastopili so v izpremenjeni postavi, kar je predvsem poživilo napad. V prvih petih minutah je Korotan dosegel dva gola po izredno lepem prodoru, ki se je zaključil z lepim strelom v gol. Drugi gol za Korotan je dosegel srednji napadalec in vse je kazalo, da bo Ločan doživel katastrofalen poraz. Gostje so bili do konca požrtvovalni in so zasluženo dosegli dva gola. Pri Korotanu je dobro igrala napadalna vrsta, kjer sta izstopala Pogačnik in Gregorčič, ki je danes prvič nastopil.

V predtekmi pa so kranjski mladinci izgubili z ekipo Jesenic. Igra je bila raztrgana in nezanimiva. Igralci Jesenic so imeli mnogo več priložnosti za dosego gola, vendar jih niso znali izkoristiti. Jeseničani so zmagali z rezultatom 4:2.

50 let TVD Partizan Jesenice

Preteklo soboto je bila na Jesenicah slavnostna seja TVD »Partizana« s podelitvijo priznanj in nekaterimi telovadnimi točkami, ki so jih izvajali vrhunski telovadci. Prav ta dan je minilo 50 let, odkar so na Jesenicah postavili temelje telesni vzgoji. — O razvojni poti TVD na Jesenicah je govoril član odbora tov. Tonček Dolenc, k besedi pa so se priglasili tudi stari veterani Vinko Ambrožič, Matija Sušnik i. dr. Poleg članov domačega društva so se seje udeležili tudi predstavniki posameznih TVD »Partizan« z Gorenjske, načelnik Zveze TVD in predsednik najstarejšega telovadnega društva Narodni dom tov. Tomaž Šavnik.

Jeseniški telovadci so sledili razvoju in dosegli pomembne uspehe na domačih in svetovnih prireditvah. Samo v zadnjih letih so zapisali v svojo zgodovino vrsto zmag, članska vrsta I. razreda pa je leta 1953 dosegla na državnem prvenstvu prvo mesto; prav tako so mladinke I. razreda postale državni prvak, več jeseniških telovadcev pa je sestavljalo našo državno reprezentanco v orodni telovadbi.

Ob tej priliki je v imenu okr. zveze TVD Partizan tov. Konič izročil tov. Antoniču priznanje za dolgoletno neumorno delo. Vodstvo TVD Partizan jesenice pa je izročilo lična priznanja tudi veteranom - pionirjem telovadbe na Jesenicah in sicer tov. Vinku Ambrožiču kot graditelju TVD na Jesenicah, Vinku Rabiču, Matevžu Ravniku, ki je bil prvi načelnik TVD, Ignacu Hrovatu, Mariji Sušniku, ki je bil tudi načelnik in vaditelj Jakobu Hrovatu ter Jožetu Ravniku.

TTC SILVER-STAR : PROJEKTOR

V sredo, 13. oktobra bo v Sindikalnem domu v Kranju ob 20. uri mednarodni namiznoteniški dvoboj med prvakom Švice in domačim Projektorjem. Za goste bo nastopila popolna švicarska državna reprezentanca, ki igra v nedeljo, 10. oktobra v Badenu proti Avstriji. V ekipi igrajo Hugo Urchetti, Marcel Meyer de Stadelhofen in Georges Wassner. Za Projektor pa bo nastopila ekipa z Ahačičem, Hlebšem in Reboljem. Prijateljem bele žogice se obeta torej ena najbolj kvalitetnih namiznoteniških prireditev.

A. P. ČEHOV:

Katjenka, jaz vas ljubim

To reč, to pritožno knjigo imajo na železniški postaji v pisalnem pultu, ki je bil prav za to narejen. Ključ od pulta »hrani kolodvorski žandar«, v resnici pa ključa nihče ne potrebuje, ker je pult vedno odprt. Odpri knjigo in beri:

»Medtem ko sem se peljal na tukajšnjo postajo in ogledoval skozi okno vagona naravo, mi je odneslo klobuk. J. Jarmonkin.«

»Ne vem, kdo je napisal, ne kdo bil, — vem le, da sem norec, ker sem to prebral bil.«

»Oblastem predajam tožbo zoper sprevodnika Kučnika zaradi njegove surovosti glede moje žene. Moja žena ni povzročala nikakega šuma, ampak se je nasprotno trudila, da bi bilo vse tiho. In tudi kar se tiče žandarja Kljatvina, ki me je surovo pograbil za ramo. Vedno pa se bom spominjal dobrote Andreja Ivanoviča Iščejeva, kateremu je poznano moje obnašanje. Samolučev.«

»Pod svežim vtisom nezaslišanega dogodka... (prečrtano). Med zadrževanjem na tej postaji sem bil najgloblje ogorčen zaradi sledečega... (prečrtano). Pred mojimi lastnimi očmi se je odigral naslednji nezaslišani dogodek, ki meče slabo luč na naše železniške razmere... (od tod naprej je prečrtano vse razen podpisa): Učenec VII. razreda gimnazije v Kursku, Aleksej Sudjev.«

»Med čakanjem na vlak sem si ogledoval fizionomijo postajenačelnika, ki me ni prav nič razveselila. S tem jo dajem v nadaljnjo obravnavo železniški direkciji. Neki neuklonljivi letoviščar.«

»Vem, kdo je to napisal. To je napisal M. D.«

»Žandarček se je včeraj peljal z natakarskim vajencem Kosko čez reko. Želimo vse najboljše. Hihi. Glavo pokonci, žandar!«

»Med potovanjem skozi to postajo nisem kljub lakoti in preudarku, da bi bilo treba nekaj pojesti, našel nobenih postnih jedi. Dijakon Duhov.«

»Žri, kar dobiš...«

»Kdor najde usnjeno cigaretno dozo, jo lahko mirne duše odda pri blagajni za Andreja Jegoriča.«

»Ker me podite iz službe, češ da ga čez mero cukam, naj vam pojasnim, da ste vsi goljufi in tatovi. — Tako!

Telegrafist Kozmodemjavkin«.

»Oplemenitite se z dostojnostjo.«

»Katjenka, jaz vas noro ljubim!«

»Prosim, da ne pišete v pritožno knjigo neprimernih stvari.

Za postajenačelnika Ivanov 7«.

Čeprav že sedmi — si vseeno tepec.«

Operacija na gorili

Ahil in svinčnik — Senzacija v zoo

Ponos živalskega vrta v švicarskem mestu Baselu je mogočna gorila Ahil, ki s svojim sotovarišem šimpanzom Pablom vedno zabava vse polno občudovalcev.

Zoološki vrt vodi neki znani živalski psiholog in tega je nekoč zanimalo, kako bi se Ahil obnesel kot risar. Če ljudje rišejo iz svoje domišljije, zakaj bi tudi opica ne bila sposobna spraviti neke podobe na papir. Tako je Ahil postal risar. —

Nekega dne ga je pri tem opravilu zmotil Pablo, ko mu je po vsej sili hotel vzeti lepi štiribarvni svinčnik. Ahil je komaj rešil svoje priljubljeno pisalo tako, da ga je hitro vtaknil v usta — in ga požrl. Svinčnik mu je obležal v želodcu in tako povzročal ravnatelju zoološkega vrta precej več skrbi kot lastniku samemu. Zaman so poskušali prisiliti opico k povračanju. Rentgeneziranje?

Poskusili so pregledati gorilo z rentgenom. Z nekaj fantazije se jim je le posrečilo Ahila toliko zamotiti, da so posneli uporabno rentgensko sliko. Pokazala je, da svinčnik tiči postrani v želodcu in da preti nevarnost predrtja mišičaste stene.

Čeprav ni Ahil kazal niti najmanjših bolezenskih znakov, so se vseeno odločili za operacijo. Najprej je dobil močno uspavalno sredstvo, raztopljeno v oranžnem soku, kar pa ni imelo na opico kaj dosti vpliva. Nato so poskusili z zelo visokimi dozami morfija. Sedaj jim je šele uspelo orjaško žival zvezati in narkotizirati z etrom. Že tretji dan po odlično uspeli operaciji je Ahil spet jedel vse od kraja in že pričenjal z običajnimi telovadnimi vajami. Štirinajst dni kasneje so šive brez težav odstranili.

Operacija je bila znanstvena senzacija, saj se je prvič posrečilo uspešno operirati gorilo. Posega pa ni izvedel živinozdravnik, ampak kirurgi baselške klinike.

Prerokovanja 19. in resnica 20. stl.

V katero stoletje spadata radio in televizija?

Človek je pričel sanjariti o gledanju za obzorje (televizija) in o poslušanju na daljavo (radio) prav verjetno že v antiki. Praktično izvedbo radijskega prenosa, tako slike kot glasu, je pa prvi predvidel v 19. stoletju francoski slikar — pisatelj Albert Robida (1848—1926).

Levo: Robidov »telefonoskop« (1883), nameščen v javnih govorilnicah, naj bi služil javnosti za telefonski pogovor s prenašanjem glasu in slik. — Desno: V Fort Monmonthu, New Jersey, se pogovarjata dva pripadnika ameriške armade na dvojen način: z glasom in s sliko.

Fantazija tega slikarja s slovansko zvenečim priimkom je ustvarila na tisoče risb, slik in skic ter kopico knjig. Tako je leta 1880 presenetili svoje bralce tudi z nenavadnimi podobami »električne dobe«, ki je popolnoma podobna današnji resnični »elektronski dobi«.

Na Robidovih risbah so prikazani celo tako moderni izumi kakor so zabava in oglašanje po televiziji, radijska oddaja poročil in glasba s plošč.

Večkrat smo že videli po časopisih fotografije najnovejšega telefoniranja, zvezanega s televizijo, kar skoraj docela ustreza prizoru, ki si ga je zamislil Robida že leta 1880. Robidova risba prikazuje »telefonoskop«, aparat, ki bi ljudem omogočil, da bi videli med telefoniranjem drug drugega na zaslonu. Skica in fotografija, priobčeni skupaj, sta bili narejeni sedemdeset let narazen.

Na neki drugi fantazijski sliki lahko vidimo »radijskega dopisnika«, kako oddaja opis nekega zunanjega dogodka kar s kamelinega hrbta. Ta dromedar je predhodnik današnjih avtomobilov — oddajnikov, ki jih imajo velike radijske agencije za svoje reporterje.

Tudi televizijsko zabavo je Robida popolnoma jasno orisal na svojih nenavadnih slikah. Njegova priljubljena tema je bil televizijski prenos iz opernega gledališča, kar bi si danes lahko ogledal tako v Evropi kot v Ameriki.

Tako so se izpolnile Robidove nenavadne vizije.

„Titanik" spet na morski gladini

Dvignili ga bodo iz globine 4.500 m

Ni dolgo tega, ko je britanska admiraliteta dala zapoved vsem komandantom ladij, ki so plule proti New Foundlandu, naj plovejo na določeni razdalji od reševalne ladje »Help«.

Dokaj čudno zapoved so kaj hitro »razvozljali«, ko so ugotovili, da se reševalna ladja nahaja točno na tistem mestu, kjer se je pred 42. leti potopila velika britanska potniška ladja »Titanik«.

To svojo najmodernejšo reševalno ladjo je britanska admiraliteta odstopila nekemu angleškemu podjetju, ki namerava dvigniti »Titanik« z morskega dna. Te težavne naloge pa se niso lotili le zaradi dragocenega tovora — holandskih diamantov, ki leže 4500 metrov pod morsko gladino, temveč tudi zato, ker bi radi razvozljali skrivnosti o zadnjih trenutkih, minutah in sekundah potapljajoče se ladje.

Zamisel je res drzna, naravnost utopistična. Vendar strokovnjaki kljub temu menijo, da bi bilo to možno spričo današnje stopnje razvoja tehnike.

Vsekakor ne bodo ljudje tisti, ki se bodo spustili na morsko dno, da bi reševali holandske diamante. To bodo roboti, ki bodo nadomestili ljudi, zahvaljujoč velikim možnostim televizije. Inženirji bodo robotom »ukazali«, le-ti pa bodo s popolno natančnostjo opravili te ukaze, kajti oni ne poznajo strahu, niti vodnega pritiska. Tako daleč smo namreč že, da človek s pomočjo televizijske kamere »vidi« tudi v popolni temi, ki vlada 4500 metrov pod morsko gladino, in to v premeru 50 metrov.

Predvidevajo, da se bo kmalu uresničila ta velika zamisel. Če bo uresničena, bo to nov podvig v zgodovini razvoja tehnike.

ZANIMIVOSTI

KONEC DELA, KO POSIJE SONCE

Letošnje mrzlo, deževno poletje je vzpodbudilo direktorja Angleške banke k uvedbi novotarije. Kakor hitro pokuka izza oblakov sonce, smejo uslužbenci te zgodovinske bančne hiše vreči akte v kot in oditi v park na sprehod. Direktorji so prišli na to misel, ker so se uradniki vrnili s svojih dopustov k pisalnim mizam še bolj bledi, prehlajeni in razočarani kakor so odšli

CVETNI PRAH ZA RAZISKOVANJE PODZEMLJA

Avstrijski prirodoslovec Mayr skuša preiskovati poti podzemeljskih voda s cvetnim prahom. Če hoče n. pr. dognati zvezo med neko ponikalnico in izvirom, strese cvetni prah ali trose v gornji tok, kakor so dosedaj delali z raznimi fluorescenčnimi barvili. Nova metoda ima pred starimi več prednosti, med drugim lahko cvetni prah močno razredčimo, pa ga z mikroskopskimi preiskavami v vodi še vedno lahko ugotovimo.

ZA TRUMANA JE BILO LAŽE

»Za mojega prednika je bilo laže«, je dejal predsednik Eisenhower nekemu reporterju, ko ga je le-ta vprašal po neki golf igri, konjičku prezidenta, kdo je zmagal. »Zakaj je bilo za Trumana laže?» je hotel časnikar zvedeti. »Kot znano Truman igra klavir in tako ga še nihče ni vprašal, kdo je zmagal!«

»VESTNA« URADNICA

V nekem uradu v Jersey-Cityju (ZDA) je kontrola ugotovila, da uslužbenke Carolyn Reydi ni bilo enajst mesecev na delo, z izjemo dneva, ko izplačujejo plače. Tega niso opazili niti njeni predstojniki, še manj so si pa belili glave zaradi njene odsotnosti kolegi. V zagovor je dejala: »Saj vidite, da me niste rabili. Gotovo bi prišla v službo, če bi kdo zahteval.«

IZPOSOJENI KLOBUKI

V Londonu bodo v kratkem odprli izposojevalnico ženskih klobukov, ki bo imela na policah kakih 100 najnovejših klobukov. Izposojevalni rok bo trajal dva dni. Podjetje jamči, da so klobuki zadnja moda in da je vsak po vrnitvi steriliziran. Soprogi gledajo na novi projekt z mešanimi občutki.

POTOPLJENO BOGASTVO

Neka ribiška ladja s šestimi izkušenimi pomorščaki je pred kratkim odplula iz Liverpoola na Novo Zelandijo, kjer bo iskala zaklad, potopljen l. 1886. Tovor, ki ima med drugim zlato v vrednosti 6 milijard današnjih francoskih frankov, je vozila neka britanska ladja, ki je doživela brodolom pri Oaklandskem otočju. Ekspedicija je najmoderneje opremljena.

»DRUŽBENA« PRAVILA PRI GOVEDU

Biologi so dognali, da se krave držijo določenih »družbenih odnosov«, po katerih ostale živali najbolj spoštujejo in najbolj ljubijo tisto kravo, ki živi najdalj v hlevu. To se je izkazalo tudi takrat, ko so privedli na pašo dve novi kravi, ki sta bili od nje starejši in močnejši. Krava št. 1 je torej tista, ki je najdalj na kmetiji in ne ona, ki je močnejša in starejša.

ŠEPAVEC • zgodba o volku •

PO OLAFU ASLAGSSONU PRIREDIL V. DRŽAJ

81

Iz razmišljanja ga je predramilo renčanje psa. Prav dobro ga je razumel. Pes je slutil volkove...

Bill je sedel v sneg, obrnjen s hrbtom proti vetru ter motril skrivnostne sence. Volkovi so postali vedno predrznejši. Sčasoma so postali radovedni: še nikoli niso videli človeka, ki bi se plazil... In ker se najbolj predrznemu ni zgodilo nič hudega, so postali ostali še bolj vsiljivi...

82

Predrznost volkov je napravila psa blaznega. Slutil je, da bo on prva žrtev.

Nastopil je trenutek, ko pes ni mogel več vzdržati. Majhna volkulja se je priplazila do njega in ga ugriznila v nogo. Pes je zarenčal in se obrnil.. Volkulja se je za hip umaknila. Ko je pes videl, da so oči volkov uprte vanj, ga je obšel strah. Preskočil je gospodarja ter zbežal. In že mu je bilo dvanajst lačnih volkov za petami...

83

Čez dobre pol ure so se volkovi vrnili. Zopet so začeli obkroževati Billa in nenadoma se je pojavil med njimi velikan — bil je Šepavec. Vedel se je skrajno previdno.

Bill ni vedel, če je nasprotnik v resnici tako nedolžen, kot se kaže. »Pretkanec, vrag je!« si je mislil. »Ne poprime se s človekom, če ni k temu prisiljen. Nič čudnega, če vedno odnese zdravo kožo na svojih pohodih!« je ugotavljal.

84

Najmanjša članica, mala volkulja, ki je ugriznila psa, je postala zopet radovedna, hkrati pa je tudi izkazovala najmanj pokorščine svojemu vodniku. Prav gotovo je bila Šepavčeva družica. Nihče drug se ni upal približati Šepavcu kot ona. Pričela se je bližati Billu...

»Na to moram posebno paziti!« si je dejal Bill ter pogledal samico.

»Ta bo začela — in potem — bog pomagaj!« Billu je srce vedno hitreje utripalo.

Iz sodnih dvoran

Stroga kazen za tatvine in pobeg čez mejo

Pred senatom Okrožnega sodišča v Ljubljani se je zagovarjal pred dnevi 28-letni Alojz Kastelic, brezposelni čevljar iz Kamnika. Zaradi poizkusa pobega čez mejo je bil enkrat že kaznovan.

Javni tožilec ga je tokrat obtožil zaradi številnih tatvin, s katerim je prizadejal nekaterim Kamničanom občutno gmotno škodo.

Obtoženi Kastelic je stanoval v Kamniku v isti hiši kot nekateri oškodovanci. Tako je lahko vedel za vsak njihov korak in tudi za razmere v hiši. Neugotovljenega dne letos je ponaredil ključ od stanovanja Franceta Korošca in ko je bil ta odsoten, mu je ukradel radio aparat, električni kuhalnik in nekaj perila, v vrednosti 53.200 dinarjev. V začetku avgusta je ponovno kradel v isti hiši. Vedel je, kam spravlja Franc Sušnik ključ od sobe. Ko je bil ta odsoten, je obtoženi ukradel iz sobe nekaj oblačil.

Zelo rad se je tudi vozil s kolesom. Tako je 22. maja letos ukradel kolo, ki je stalo pred trgovskim podjetjem »Vodnjak« v Kamniku. Kolo, last Cirila Avšiča, je bilo vredno 30.000 dinarjev. V začetku septembra je ponovno ukradel kolo v kurilnici železniške postaje v Ljubljani. Tudi to kolo je bilo vredno 30.000 dinarjev.

Ko je bil na 3-dnevnem obisku v Kranju, je obtoženi Kastelic nagovoril svojo 17-letno prijateljico O. V., naj bi skupaj z njim pobegnila čez mejo. Ona je na to pristala, prišla pa nista delj kot do Tolmina, kjer sta bila aretirana. Kastelic ji je še obljubil, da jo bo poročil, če pobegne z njim.

Po izjavah domačinov, si je obtoženi rad izposojal denar in ga nato zapravljal, pred sodiščem pa je vsa dejanja skesano priznal in prosil za milo kazen. Sodišče je upoštevalo njegovo priznanje in vse olajševalne okoliščine ter ga obsodilo na 2 leti in pol strogega zapora.

Ni se poboljšal!

V našem listu smo že poročali o tatu, ki je v ljubljanski kolodvorski restavraciji ukradel spečemu človeku uro z roke in nato neopazno izginil. Te dni pa je bila na Okrajnem sodišču v Ljubljani sodna obravnava proti istemu Janezu Podgoršku, ki je bil že obsojen za tatvino ure.

Ko je bil obtoženi po pogojni obtožbi izpuščen, se ni takoj zaposlil. Nadaljeval je s starim načinom življenja. Začel je popivati in se potepati po cestah. Ko je tako nekega dne postopal okoli kolodvora v Ljubljani, ga je opazil Jože Gerlič in ga takoj prijavil oblastem zaradi tatvine denarja.

27. julija letos je prišel namreč obtoženi Janez Podgoršek s svojim tovarišem v gostilno »Pri Korošici« na Titovi cesti v Ljubljani. Sedla sta za mizo na vrtu, oba že nekoliko vinjena. Pri sosednji mizi pa je sedel Jože Gerlič tudi vinjen. Nekoliko kasneje je pri mizi zaspal. Ko so okoli 10. ure gostje odšli je Podgoršek izkoristil priložnost, stopil k spečemu Gerliču in mu spretno vzel iz žepa 20.000 dinarjev ter nato izginil.

Na razpravi in pri preiskavi je obtoženi odločno zanikal tatvino. Ker pa pri končnem zagovoru nikakor ni mogel dokazati svojo nedolžnost, ga je sodišče obsodilo za tatvino ure in za omenjeno žepno tatvino na 11 mesecev zapora, kjer bo lahko premišljeval o tem, ali se bo v bodoče poboljšal ali ne.

Izpiti v Železarni na Jesenicah

V jeseniški železarni je stalno zaposlenih nad sto Črnogorcev, ki so na praktičnem delu v nekaterih metalurških obratih in polagajo po zaključnem tečaju ter predpisani delovni dobi izpite za kvalificiranega delavca. V minulem tednu je pristopila pred izpitno komisijo LOMO Jesenice nova skupina kandidatov — Črnogorcev, pred katero je opravilo izpit za kvalificiranega delavca že sto Crnogorcev, zaposlenih v Železarni Jesenice. Tudi tokratna skupina je pokazala lepe uspehe. Izpit je opravilo vseh 12 kandidatov. Ti bodo kot kvalificirani delavci metalurške stroke po vrnitvi v Črno goro velikega pomena za novo železarno v Nikšiču, saj si bodo poleg teoretičnega znanja pridobili v jeseniški železarni tudi potrebno delovno prakso. Razen Črnogorcev je pred izpitno komisijo LOMO Jesenice polagalo izpite za kvalificirane delavce tudi 135 domačinov, torej skupno 235 kandidatov, medtem ko je pred izpitno komisijo OLO Radovljica opravilo izpit za kvalificiranega delavca že 90 kandidatov. Pred izpitno komisijo OLO Kranj pa je opravilo izpit za visoko kvalificiranega delavca že 178 kvalificiranih delavcev Železarne Jesenice in drugih podjetij radovljiškega okraja tako, da je položilo izpite po Pravilniku o opravljanju strokovnih izpitov za kvalificiranega in visoko kvalificiranega delavca v radovljiškem okraju že nad 500 kandidatov.

Iz Žirovnice

Graditev vodovoda za Ajdno kar lepo napreduje in bodo letos verjetno zgrajena vsa potrebna zajetja. Občina vodovod nujno potrebuje. Brez njega je skoro nemogoča vsaka gradnja hiš.

Na izlet za drag denar

Podjetje LIP iz Škofje Loke si je sredi avgusta privoščilo dvodnevni izlet na otok Rab, ki se ga je udeležilo 28 članov kolektiva, ki sicer šteje 120 ljudi. Nič ne bi bilo napačnega na tem izletu, če ne bi naenkrat ugotovili, da nihče ne ve, kdo je izlet plačal in da je bil storjen finančni prekršek. Stroški dvodnevnega bivanja na morju so namreč znašali 64.260 dinarjev. Sindikalna podružnica tega izleta ni plačala, ker nima denarja in za višino zneska za izlet baje niti ni vedela.

Lesno industrijsko podjetje Škofja Loka je prodalo podjetju »Odpad« Kranj 2600 kg strojne litine in so za ta material prejeli v gotovini 57.120 din. Ta denar ni bil nikjer vknjižen in ga je podjetje porabilo za izlet na Rab. Menda je hotelo podjetje na ta način ostvariti nekak »črni fond« v podjetju ter s tem denarjem plačevati »nepredvidene« stroške, namesto, da bi take in podobne izlete plačali iz plačilnega sklada. Še bolj zanimivo pri vsem tem pa je, da računovodstvo o tej prodaji strojne litine ni ničesar vedelo. Prav tako sta odgovorna člana podjetja, komercialist in računovdja dejala, da o prodaji ničesar ne vesta.

Direktor podjetja pa je izjavil popolnoma drugače. Najbolj ga je začudilo to, da funkcionarji nočejo naenkrat ničesar vedeti o izletu, ko pa je bila prodaja strojne litine opravljena z vednostjo upravnega odbora in v sporazumu s sindikalno podružnico. Nihče ni vedel, kje so za izlet dobili razliko 7140 din, direktor podjetja pa je navedel, da so ta znesek dobili z nadurnimi vožnjami svojih voznikov, ki so delali preko delavnika.

Kakorkoli so denar dobili, je bil storjen finančni prekršek, ker je strojno litino prodala uprava podjetja, knjigovodstvo pa prodaje ni zabeležilo. Na tak način ustreči željam kolektiva nikakor ni pravilno ter bo treba take pojave pri nas odpraviti.

Oglašujte v „Glasu Gorenjske“

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte ob 5.35, 7., 7., 15., 17., 18., 19.30 in 22. uri

Nedelja, 10. oktobra: Pregled tiska. 8.15 Domače pesmi za prijetno nedeljsko dpoldne. 9.00 Otroška predstava — Niko Kuret: Ostržek I. del. 10.00 Družinski pogovori. 12.00 Pogovor s poslušalci. 13.30 Želeli ste — poslušajte! 15.30 Po naši lepi deželi. Brda v trgatvi. 20.15 Večerni spored opernih melodij. 21.00 Kulturna kronika. 22.15 UKW program: V plesnem ritmu.

Ponedeljek, 11. oktobra: 6.35 Domače napeve izvajajo Štirje flosarji. 11.15 Šolska ura za nižjo stopnjo. 12.00 Kmetijski nasveti. 13.00 Nove knjige. 13.10 Za vsakogar nekaj. 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — Dr. Egon Tomc: Obiščimo daljno Kitajsko. 16.10 Utrinki iz literature — Somerset Maugham: Videz in resničnost — I. 18.15 Igrajo veliki zabavni orkestri. 18.30 Zdravstveni nasveti. 20.00 Zunanje-politični feljton. 20.15 Simfonični koncert Radia Ljubljana.

Torek, 12. oktobra: 6.35 Vesele narodne pesmi. 7.10 F. Mendelsohn: Ruy Blas — uvertura, B. Smetana: Vltava — Simfonična pesnitev. 7.20 Za gospodinje. 11.15 Cicibanom — dober dan! (Zanke in uganke). 12.00 Kmetijski nasveti. 12.10 20 minut z Veselimi godci. 13.00 Zanimivost iz znanosti. 13.15 Za vsakogar nekaj. 15.45 Stare slovenske vojaške pesmi poje »Planinski oktet«. 16.10 Utrinki iz literature — Somerset Maugham: Videz in resničnast II. 16.30 Želeli ste — poslušajte! 18.00 Kulturni pregled. 20.00 Tedenski notranje-politični pregled. 20.15 Filmske melodije. 20.30 Radijski igra.

Sreda, 13. oktobra: 6.30 Tržno poročilo. 6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo. 11.15 Šolska ura za višjo stopnjo. 11.45 V pesmi in plesu po Koroški in Beli krajini. 13.15 Za vsakogar nekaj. 14.00 Gledališče in filmi. 14.10 Opoldanski koncert. 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo. 16.10 Utrinki iz literature: Iz domače in svetovne poezije. 16.30 Želeli ste — poslušajte! 18.00 Ljudje med seboj. 18.30 Mednarodna radijska univerza. 20.00 Anton Foerster: Gorenjski slavček, opera v 3 dejanjih.

Četrtek, 14. oktobra: 6.30 Tržno poročilo. 7.30 Za gospodinje. 11.15 Za pionirje. 12.00 Kmetijski nasveti. 12.10 Igra godba na pihala. 13.00 Ljudsko-prosvetni obzornik. 13.10 Za vsakogar nekaj. 14.00 Zanimivosti iz tehnike. 16.10 Utrinki iz literature — Prežihov Voranc: Baraba. 16.30 Želeli ste — poslušajte! 18.00 Okno v svet. 1810 »Pesem skozi stoletja«. 18.30 Modni kotiček. 20.00 Domače aktualnosti. 20.15 »Četrtkov večer«. 21.00 Literarni večer: Gabriela Mistral. 21.30 Veliki evropski orkestri.

Petek, 15. oktobra: 7.30 Za gospodinje. 11.15 Cicibanom — dober dan! 13.00 Na straži. 14.00 Za pionirje. 15.45 Baletna glasba iz opere Faust in Carmen. 16.10 Utrinki iz literature — M. J. Lermontov: Fatalist. 18.00 Družinski pogovori. 18.45 15 minut z Avgustom Stankom. 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled. 21.30 Glasba iz revijskih filmov.

Sobota, 16. oktobra: 7.30 Za gospodinje. 11.15. Pisan drobiž za pionirje. 13.00 Okno v svet. 16.10 Želeli ste — poslušajte! 18.15 Pesmi za naše male. 18.45 Igra tamburaški orkester.

Kino

Kino »Storžič«, Kranj: 8. do 10. okt. amer. barvni film »V vrtincu«; tednik. Predstave v petek ob 15. in 19. uri, v soboto ob 15. in 19. uri, v nedeljo ob 15. uri. 10. oktobra amer. film »Borec«; tednik. Predstave ob 19. in 21. uri. Matineja 10. okt. ob 10. uri »Borec«. 11. in 12. oktobra ameriški film »Borec«; tednik. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 15. ure dalje.

Kino »Svoboda«, Stražišče: 9. in 10. okt. amer. barvni film »V vrtincu«, brez tednika. — Predstave ob delavnikih ob 18. uri, v nedeljo ob 14. in 18. uri. Matineja 10. okt. ob 9. uri »Borec«. 11. oktobra amer. barvni film »Rdeče nebo nad Montano«. Predstavi ob 18. in 20. uri, prodaja vstopnic od 17. ure dalje. 12. okt. zaprto, 13. oktobra amer. film »Borec«. Predstavi ob 18. in 20. uri; prodaja vstopnic od 17. ure dalje. 14. in 15. oktobra zaprto.

Kino »Krvavec«, Cerklje: 9. in 10. okt. angl. barvni film »Čarobna temnica«. 13. in 14. okt. ameriški film »Cesta tatov«. — Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 16. in 19. uri. V sredo in četrtek ob 20. uri.

Kino »Radio«, Jesenice: 10. do 13. okt. angl. film »Veseli Norman«. 14. do 16. okt. ameriški barvni film »Lidija Bailey«. — Predstave vsak dan ob 18. in 20. uri, ob nedeljah ob 16., 18. in 20. uri. Vsako nedeljo dopoldne ob 10. uri matineja. — Cena za odrasle 20 din, za otroke 10 din.

Kino »Plavž«, Jesenice: od 6. do 9. okt. amer. film »Štirinajst ur«. 10. do 13. okt. amer. barvni film »Lidija Bailey«. 14. do 16. okt. angleški film »Veseli Norman«. V ponedeljek in četrtek zaprto, torek, sreda in petek predstava ob 20. uri, sobota ob 18. in 20. uri, nedelja ob 16., 18. in 20. uri. Vsako ndeljo ob 10. uri matineja. Cena za odrasle 20 din, za mladino 10 din.

Lahkoatletsko tekmovanje v Kranju

Mestni komite LMS - Kranj, organizira v soboto, dne 10. 10. 1954 v počastitev 35. obletnice SKOJ lahkoatletsko mladinsko prvenstvo Kranja. Tekmovanja se bodo udeležile ekipe kranjskih srednjih šol in ekipa študentov. Ker se moštva pripravljajo za to tekmovanje, in ker je lahka atletika v kranjskih srednjih šolah na precejšnji višini, bo tekmovanje vsekakor zanimivo in vredno ogleda! Vabljeni!

Objava št. 18

Vsa društva obveščamo o naslednjem:

1. Posvetovanje vseh častnikov in podčastnikov bo v nedeljo, dne 10. oktobra 1954 ob 8. uri zjutraj. Zbor na Gašteju v Stražišču. Udeležba za vse častnike in podčastnike strogo obvezna, vsi ostali operativni funkcionarji vljudno vabljeni. Udeležba v paradnih uniformah.

2. Te dni smo vsem društvom razposlali obrazec izrednega poročila o stanju članstva. Prosimo vsa društva, da nam pravilno izpolnjeno poročilo dostavijo najkasneje do 20. oktobra t. l.

3. Revizije so ugotovile, da imajo nekatera društva, ki izvršujejo razne gradnje, skrajno malomarno evidenco nad uporabo gradbenega materiala. Strogo opozarjamo vsa društva, da bo gospodarski odsek Zveze izvršil revizijo porabe vseh kreditov in bo v slučaju eventuelnih primanjkljajev postavljeno vprašanje osebne odgovornosti društvenih funkcionarjev.

Na pomoč!

Sekretar: Rotar Metod
Predesednik: Tvrdy Makso
Okr. poveljnik: Šiling Joško

Spremembe v upravnem odboru:

Po sklepu V. redne seje upravnega odbora Okrajne gasilske zveze Kranj, so bile v upravnem odboru zveze izvršene sledeče spremembe:

Tov. Štefe Janko predsednik kulturno-prosvetnega odseka Zveze je bil imenovan za adjutanta okrajnega gasilskega štaba.

Tov. Anton Rozman je bil razrešen na lastno željo te dolžnosti in imenovan za člana okrajnega gasilskega štaba. Še naprej pa ostane član upravnega odbora.

Tov. Miha Papov, član kulturno-prosvetnega odseka zveze je bil kooptiran v upravni odbor za predsednika kulturno-prosvetnega odseka zveze.

Tov. Dorca Kralj je bila razrešena dolžnosti predsednika sanitetnega odseka zveze. Imenovana ostane še nadalje član upravnega odbora Zveze in sanitetnega odseka.

V upravni odbor je bil izvoljen **tov. dr. Ivan Bajželj,** član sanitetnega odseka zveze in imenovan za predsednika sanitetnega odseka.

IZREDNO OPOZORILO

Pri zadnjih požarih se je ponovno ugotovilo, da društva niso imela zadostne zaloge goriva. Poslednjič opozarjamo vsa društva in osebno zato zadolžujemo vse poveljnike, da pregledajo stanje goriva in skrbijo, da imajo vsa društva redno predpisano zalogo. Poudarjamo, da se pomanjkanje goriva pri požarih kot posledica nezadostnih zalog, smatra za skrajno neodgovornost do družbe kot celote in se bo temu primerno tudi postopalo. Brigadni in sektorski poveljniki naj takoj pregledajo vse obstoječe zaloge goriva.

Prijavite se v tečaj Rdečega križa

V prihodnjih mesecih organizira RK po vseh večjih centrih našega okraja tečaje za zdravstveno prosveto ženske mladine. Z ozirom na program teh tečajev in na brezplačnost pouka, vabimo vsa društva, da kar največ svojih članic pošljejo v te tečaje. Obiskovanje tečajev se gasilkam šteje za aktivno gasilsko dejavnost. Društva naj v svojih poročilih izkažejo udeležbo članic in mladink na teh tečajih, in to poimensko. Kraj in čas tečajev bodo v vseh centrih, kjer bodo tečaji objavila upraviteljstva šol in organizacija RK.

ŽELEZARNA JESENICE, OBVEŠČA JAVNOST, DA SO URADNE URE ZA ZUNANJE STRANKE V PERSONALNEM ODDELKU (SPREJEM DELOVNE SILE. IZDAJA RAZNIH POTRDIL IN PODOBNO) SAMO VSAKO SREDO IN ČETRTEK OD 10.—12. URE IN NE VSAK DAN KOT DOSEDAJ

Iščemo NOVINARJE

za notranje-polit. in gospodarsko rubriko

Prednost imajo tisti tovariši oziroma tovarišice, ki so se že bavili z novinarstvom ali dopisništvom, vendar sprejmemo tudi začetnike, zaželena pa je ustrezna šolska izobrazba.

Plača po tarif. pravilniku. Pismene ponudbe poslati na uredništvo „GLASU GORENJSKE“.

objave · oglasi

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče Kranj

Nedelja, 10. oktobra ob 16. uri: Izven in za podeželje — Hans Tiemeyer — Mladost pred sodiščem.

Torek, 12. oktobra ob 16. uri: zaključena predstava za tovarno »Iskra« Kranj — H. Tiemeyer — Mladost pred sodiščem.

Četrtek, 14. oktobra ob 20. uri: **Premiera.** Red premierski in izven. Sidney Howard — Pokojni Christopher Bean. Komedija v treh dejanjih.

Sobota, 16. oktobra ob 20. uri: gostovanje v Škofji Loki — H. Tiemeyer — Mladost pred sodiščem.

Nedelja, 17. oktobra ob 16. uri: Izven in za podeželje — Sidney Howard — Pokojni Christopher Bean. Komedija v treh dejanjih.

— — —

Mestno gledališče Jesenice

Sobota, 9. okt. ob 19.30 uri: Shakespeare — Othello.

Nedelja, 10. okt. ob 14. uri: Shakespeare — Othello. Režija in scena Bojan Čebulj. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10. do 12. ure in dve uri pred predstavo.

— — —

Mestno gledališče na Jesenicah razpisuje za sezono 1954-55 gledališki abonma, red premierski in red I. za osem gledaliških del.

Običajne cene vstopnicam so znižane za 10% in stane en sedež I. prostora din 360, II. prostor 288 in III. prostor 216 din.

Prijave sprejema uprava gledališča vsak dan od 8. do 12. ure in od 17. do 18. ure do vključno 20. novembra.

MALI OGLASI

Kupim radio aparat do 24.000 dinarjev. Naslov v upravi lista.

Star, prvovrsten **eternit** škrljevec **proda** Dolenc - Kranj, Prešernova 9.

4 nova dvokrilna **okna,** enojna z dvojno zasteklitvijo, svetlobe 120 x 120, **prodam.** Kranj, Savski breg 3.

Potrebujem pomoč v gospodinjstvu dopoldan. Naslov v upravi.

Iščem popoldansko **zaposlitev** kjerkoli; vajena v trgovskem ali gostinskem poklicu. — Ponudbe poslati na upravo lista.

Zadružna mlekarna Kranj **kupuje** dobro ohranjene hladilne omare. — Ponudbe pošiljati na naslov: Zadružna mlekarna — Kranj.

Prodam novo zakonsko **spalnico** za 52.000 din. Anka Fern, Šmarjetna gora 1.

Zamenjam krompir — drva. Naslov v upravi lista.

Kvalificirane ključavničarje, varilce in mizarje sprejmemo takoj. Hrana in stanovanje zagotovljeno. Elan, tovarna športnega orodja, Begunje pri Lescah.

OBJAVE

V okviru »Tedna otroka« predvaja kino »Storžič« 13. oktobra slovenski film »Kekec«. — Predstavi ob 9. in 14. uri. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave. Vstopnina 10 dinarjev.

V kinu »Svoboda« v Stražišču bo predstava slovenskega filma »Kekec« v sredo, 13. oktobra ob 16. uri.

OBJAVA

Delavsko prosv. društvo »Svoboda« Kranj bo pričelo v okviru izobraževalne akcije z rednimi otroškimi kino predstavami v soboto, 9. okt. ob 15. uri v zgornji dvorani Sindikalnega doma.

Pri prvem predvajanju bodo naši otroci gledali nekaj veselih risank, dva kulturna filma in en obzornik. Med omenjenimi filmi je eden v barvah.

S takimi kino predstavami želi naše društvo zadovoljiti nenehnim zahtevam otrok, da imajo tudi oni svoje kino predstave in živijo svoje življenje.

Otroške kino predstave bodo sicer vsak petek in soboto popoldne ter v nedeljo dopoldne. Le ta teden bo izjemoma prva predstava v soboto ob 15. uri, druga pa ob 17. uri. Točni naslovi filmov bodo objavljeni na lepakih.

OPOZORILO

V sredo, dne 6. oktobra je bila odnešena 15. litrska kanglа za mleko št. 9/56 s prage vežnih vrat v Gorenjah št. 4. Osebo, ki jo je odnesla, pozivamo, da jo vrne.

— — —

JAVNA ZAHVALA

Kolektiv oskrbovancev Okrajnega Doma onemoglih Preddvor, se iskreno zahvaljuje delovnemu kolektivu tovarne »Sava« iz Kranja, za darila, ki jih je prejel ob priliki Občinskega praznika, istočasno se zahvaljuje tudi oskrbovancem »Instituta« - Golnik - Preddvor, za prejeta darila.

Uprava in oskrbovanci Doma onemoglih - Preddvor